Ἔτος Γ'. Ἀριθμὸς 49.

ΑΝΑΠΛΑΣΙΣ

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΤΟΥ ΟΜΩΝΥΜΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΔΙΣ ΤΟΥ ΜΗΝΟΣ

ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΕΤΗΣΙΑ ΠΡΟΠΛΗΡΩΤΕΑ

Ἐσωτερικοῦ δρ. 10. Ἐξωτερικοῦ φρ. χρυσᾶ 10.
Πᾶς συνδρομητὴς θεωρεῖται καὶ μέλος ἀρωγόν.

ΤΙΜΗ ΣΩΜΑΤΩΝ Α' ΚΑΙ Β' ΕΤΟΥΣ ΠΡΟΚΑΤΑΒΑΛΛΟΜΕΝΗ

Διὰ τοὺς συνδρομητὰς

Σῶμα α'. ἔτους δρ. ἢ φρ. 5. Σῶμα β'. ἔτους δρ. ἢ φρ. 7
Διὰ τοὺς μὴ συνδρομητὰς ἀνὰ δρ. 10.

Συνδρομηταὶ ἐγγράφονται εἰς τὸ κατάστημα τοῦ Συλλόγου ἐν συνοικίᾳ Πλάκας παρὰ τῇ Δημοτικῇ Σχολῇ, ὁδὸς Φλέσσα, ἀριθ. 5, καὶ εἰς τὰ βιβλιοπωλεῖα «Νέαρη Κωνσταντινίδου».

ΠΑΣΑ ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΣΥΛΛΟΓΟΝ ΕΠΙΓΡΑΦΕΤΑΙ

Σύλλογον «Ἀναπλάσεως» Ἀθήνας.
College «Anaplassis» Athènes.

Πᾶσα δωρεὰ πρὸς τὸν Σύλλογον ἢ πρὸς τὸ ταμεῖον τοῦ «Ἀποστόλου Παύλου» ἢ πᾶσα συνδρομὴ πρὸς τὸ περιοδικὸν πέμπεται πρὸς τὸν πρόεδρον τῆς «Ἀναπλάσεως» Μητροπολίτην Ἀθηνῶν κ. Γερμανὸν ἢ πρὸς τὸν ταμίαν τοῦ Συλλόγου κ. Γεώργιον Δ. Ματθόπουλον ἔμπορον.

Τὰ πεμπόμενα χειρόγραφα δημοσιευόμενα καὶ μὴ δὲν ἐπιστρέφονται.

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ 1 ΜΑΙΟΥ 1890.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Ὁ Ἱερὸς Σύνδεσμος. — Ἡ καταγωγὴ καὶ ὁ προορισμὸς τοῦ ἀνθρώπου. — Ζῆκον Ρώση Μελέτη περὶ νεοπλατωνικοῦ παυθεϊσμοῦ καὶ χριστιανικοῦ θεϊσμοῦ (συνέχεια). — Οἰκοδομοῦσιν ἐπὶ τῆς ἄμμου, ὑπὸ Ἠλία Μαϊμαρίδου ἰατροῦ. — Περὶ τῆς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ πρὸς τὸν ἄνθρωπον, ὑπὸ Γ. Γώγου ἀρχιμανδρίτου. — Πῶς γίνεται ἐν Ρωσσίᾳ ἡ ἐκπαίδευσις τοῦ κλήρου. — Ἡ ἀνάγκη τῆς προσευχῆς, ὑπὸ Μιχαὴλ Ἀβαΐνη ἀρχιμανδρίτου. — Ἀναλυτικὸν πρόγραμμα τῶν μαθημάτων τοῦ πλήρους δημοτικοῦ σχολείου τῶν ἀρρένων κατὰ τὰ ἐκπαιδευτικὰ νομοσχέδια. — Πλήθεια, ὑπὸ Θ. Κάντη — Κανονισμὸς τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ Συλλόγου «Ἱερὸς Σύνδεσμος». — Θρησκευτικὴ κίνησις.

Ὁ ΙΕΡΟΣ ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ

Ὁ «Ἱερὸς Σύνδεσμος»! πόσος ἔγεινε πλαγγος, πόσα ὑπὲρ τοῦ σωματείου τούτου καὶ πόσα κατ' αὐτοῦ ἐγράφησαν. Οὐδενὸς συλλόγου ἵδρυσις προὐκάλεσε τόσην ἀντιλογίαν. Πρὸ μικροῦ ἔτι ἀλλεπάλληλα μετὰ χόλου πολλοῦ ἐγράφησαν ἄρθρα κατ' αὐτοῦ καὶ τοῦ προεδρεύοντος τοῦ ἱδρύσαντος αὐτὸν εἰς ἓν τῶν πρωτευόντων ὀργάνων τῆς πόλεως ἡμῶν. Ἐπιφυλασσόμεθα νὰ ἐξετάσωμεν ἐν ἑπομένοις, ὑπερανω πάσης προσωπικῆς ἀντεγκλήσεως, κατὰ πόσον ἔχονται ἀληθείας τὰ ἐν σχέσει πρὸς τὸ ἱερὸν ἵδρυμα γεγραμμένα. Σήμερον δημοσιεύομεν αὐτὸν τοῦ Συλλόγου τὸν κανονισμόν, τὴν βασιλικὴν φέροντα ἔγκρισιν, ὄντες βέβαιοι ὅτι μετὰ πολλοῦ τοῦ ἐνδιαφέροντος θέλει ἀναγνωσθῆ.

Πρόκειται περὶ ἐργασίας σπουδαίας γενησομένης ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ἡμῶν, ἥτις ἀπὸ πολλοῦ, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, διατελεῖ μήτηρ ἐγκαταλελειμμένη ὑπὸ τῶν τέκνων αὐτῆς, πολύνη ἠμελημένη ὑπ' αὐτῶν τῶν ποιμένων αὐτῆς, ἀμπελὼν ἄφρακτος καὶ ἀκαλλιέργητος, ὃν κατανέμονται καὶ καταπατοῦσι ζῶα μικρὰ μετὰ μεγάλων. Καὶ τίς παίει ἐπὶ τῇ ἐγκαταλείψει ταύτῃ, ἐπὶ τῇ παραμελήσει, ἐπὶ τῇ καταπατήσει; Ὦ! μὴ ὀργιζώμεθα, μὴ κατακρίνωμεν ὁ εἷς κατὰ τοῦ ἑτέρου, διότι ἂν ἕκαστος ἐξετάσῃ ἄνευ φιλαυτίας, ἥτις τυφλοῖ καὶ τὸ ὀξυδερκέστερον ὄμμα, ἂν πάντες ἐξετάσωμεν τὴν συνείδησιν ἡμῶν, ἐὰν ἤθελε παραστῇ πάλιν ὁ Κύριος ἐν μέσῳ ἡμῶν τῶν διαμαρτυρομένων καὶ ἔλεγεν· «Ὁ ἀναμάρτητος βαλέτω πρῶτος τὸν λίθον κατὰ τοῦ ἐνόχου», θὰ ἠρχίζομεν εἰς καθεὶς νὰ ἀποχωρῶμεν πάντες, διότι οὐδεὶς ἴσως θὰ εὕρισκεν ἑαυτὸν ἄνευ ἐνοχῆς.

Ναί. Εἴμεθα πάντες ἔνοχοι· καὶ αἱ κυβερνήσεις ἔνοχοι, διότι οὐδέποτε διά τινος νομοθετικοῦ μέτρου ἐφρόντισέ τις περὶ ἐπανορθώσεως τῶν κακῶς ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ἐχόντων, καὶ ἐνῷ καὶ διὰ τὸν ἔσχατον τῶν ὑπαλλήλων ὡρίσθησαν πρόσοντα, δὲν ἐνομοθετήθη διὰ τὴν ἐκκλησίαν τοῦτο τοὐλάχιστον, ὅτι οὐδεὶς γίνεται τοῦ λοιποῦ διάκονος ἢ ἐφημέριος πόλεως ἢ χωρίου τινός, ἂν δὲν ἔχῃ δίπλωμα ἱερατικῆς τοὐλάχιστον σχολῆς, ἂν δὲν εἶνε οἰκογενειάρχης ἀνέγκλητος, ἂν δὲν ἔχῃ τὴν ἱκανότητα τοῦ διδάσκειν τὰς ἱερὰς ἀληθείας.

Εἶνε ἔνοχος καὶ αὐτὸς ὁ τύπος, καὶ δι' ἄλλα πολλὰ καὶ διότι οὐδ' αὐτὸς ἀποχωρίζει τὴν ἐκκλησίαν καὶ τοὺς λειτουργοὺς αὐτῆς ἀπὸ τῆς πολιτικῆς. Εἶνε τοῦ κόμματος; Τὸν ὑψοῦμεν μέχρις οὐρανοῦ καὶ εἴμεθα ἕτοιμοι νὰ χύσωμεν εἰς τοὺς πόδας αὐτοῦ μύρον νάρδου πειστικῆς πολυτίμου. Δὲν εἶνε τοῦ κόμματος; Τὸν βυθίζομεν μέχρι τοῦ ᾅδου, τὸν ἀναγορεύομεν ἀδελφὸν τοῦ Σατανᾶ καὶ ἐξάδελφον τῶν δαιμονίων, τὸν κατακυλίομεν ἐντὸς

τοῦ βορβόρου καὶ παρρησιαζόμενοι αὐξῶμεν ὅτι ἀγωνιζόμεθα τὸν εὐγενέστατον τῶν ἀγώνων!

Κάμε μου, δεσπότη, αὐτὸν τὸν παπᾶν· τὸν ἔκαμε. Τί καλὸς δεσπότης! Κάμε μου, δεσπότη, αὐτὸν τὸν παπᾶν· δὲν τὸν ἔκαμε. Τί κακὸς δεσπότης!

Εἶνε ἔνοχος καὶ αὐτὸς ὁ κλῆρος, διότι ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον διὰ προσλιπαρήσεων πολιτικῶν προάγεται, καὶ σπανίως ἔχει τὸ αἰδένας νὰ εἴπῃ διὰ πᾶσαν ἀσύμφορον τῇ ἐκκλησίᾳ ἀπαίτησιν μεθ' ὅλης τῆς γλυκύτητος, ἀλλὰ καὶ μεθ' ὅλης τῆς σταθερότητος: «Τὰ τοῦ Καίσαρος Καίσαρι, καὶ τὰ τοῦ Θεοῦ τῷ Θεῷ». Εἶνε ἔνοχος, διότι ὡς τὰ πολλά, τὰ ἱερὰ αὐτοῦ καθήκοντα μόνον ἐπὶ χρήμασιν ἐπιτελεῖ.

Δὲν θέλομεν λοιπὸν οὔτε νὰ ἀθωώσωμεν οὔτε νὰ ἐνοχοποιήσωμεν ἀποκλειστικῶς οἱονδήποτε. Ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον ἀκλονήτως θέλομεν καὶ διαπύρως ἐπιθυμοῦμεν οἱ περὶ τὴν «Ἀνάπλασιν» εἶνε νὰ ἐννοήσωμεν πάντες ὅτι εἴμεθα ἔνοχοι ὁ μὲν περισσότερον, ὁ δὲ ὀλιγώτερον διὰ τὴν κακὴν κατάστασιν τῆς Ἐκκλησίας, ἡμῶν καὶ ἑνούμενοι ὑπὸ κεφαλὴν τὸν Χριστόν, ὑπὸ σημαίαν τὸ σύμβολον τῆς πίστεως αὐτοῦ, ὑπὸ κανονισμὸν τὰς Γραφάς, ὑπὸ ἀρχηγοὺς τοὺς πατριάρχας καὶ τοὺς πρωθιεράρχας ἡμῶν, μεθ' ἡμῶν ἀνακαινιζομένους, νὰ συνεργασθῶμεν εἰς θρησκευτικὴν καὶ ἠθικὴν ἀνάπλασιν τοῦ ἔθνους ἡμῶν, ἥτις ἔσται ἡ ἀσάλευτος βάσις πάσης πολιτικῆς συντάξεως καὶ ἐνισχύσεως καὶ δράσεως ἐπιτυχοῦς καὶ προόδου ἀληθοῦς. Τίς δὲν θέλει, τίς δὲν ἐπιθυμεῖ τοιοῦτον σύνδεσμον ἱερόν, τοιαύτην εὐεργετικὴν δρᾶσιν;

Ὡς τοιοῦτον σύνδεσμον ἱερὸν μεταξὺ τοῦ κλήρου ἐχαιρετίσαμεν πρώην καὶ χαιρετίζομεν αὖθις τὴν ἵδρυσιν τοῦ ἐκ κληρικῶν Συλλόγου.

Ὁ ἱδρυτὴς αὐτοῦ, ὁ σεβασμιώτατος τῶν Ἀθηνῶν μητροπολίτης, ἐὰν καλῶς, ὡς φρονοῦμεν, ἐνοήσαμεν τὰ αἰσθήματα καὶ τὰς προθέσεις αὐτοῦ, διαφλέγεται ὑπὸ ἱεροῦ ζήλου νὰ ἐργασθῇ πάσῃ δυνάμει ὑπὲρ τοῦ ὑψίστου τούτου ἔργου τῆς ἐθνικῆς ἀναπλάσεως. Ἂν καὶ δὲν στερῆται παιδεύσεως ἱκανῆς, διότι ἐν τῇ θεολογικῇ τῆς Χάλκης σχολῇ ἐξεπαιδεύθη εὐδοκίμως, ὅπου πάντες σχεδὸν οἱ τῆς ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας ἱεράρχαι ἐκπαιδεύονται· ἂν καὶ δὲν στερῆται πείρας; διότι καὶ εἰς διαφόρους ἐκκλησίας εὐδοκίμως ὑπηρέτησε καὶ ὡς ἐφημέριος ἐν Μασσαλίᾳ ἀρίστην ἀφῆκε μνήμην· ἂν καὶ δὲν στερῆται παρελθόντος ἱεραρχικοῦ, διότι καλῶς τὴν ἐν Κεφαλληνίᾳ ἀρχιεπισκοπὴν αὐτοῦ διῴκησε καὶ ἐν τῇ χρηματικῇ διαχειρίσει ἀνεδείχθη ὑπέρτερος ὑπονοίας, ἱδρύσας δαπάναις ὁμογενῶν εὐπορούν ἐκεῖ ἱερατικὸν ταμεῖον καὶ λαμπρὸν νοσοκομεῖον εὐεργετικῶς λειτουργοῦν· ἐν τούτοις ὁ πρωθιεράρχης Ἀθηνῶν, κατανοῶν τὸ ὕψος τῆς θέσεως, εἰς ἣν ἐκλήθη, ἀντιλαμβανόμενος αὐταῖς αἰσθήσεσι πόσα εἰσὶ τὰ δεόμενα θεραπείας, ἀναλογιζόμενος ὅτι τὸ ἔργον δὲν εἶνε ἑνός, οὐδὲ δύο, οὐδὲ τυχαίων τινῶν, μετριοφρόνων ἀρκούντως, μηδόλως ἑαυτὸν πάπαν τινὰ ἀλάθητον θεωρῶν, καὶ εὐθὺς ὡς ἐξελέγη καὶ καθ' ἑκάστην οὐδέποτε παύεται ἐπικαλούμενος τὰ φῶτα, τὴν συμβουλήν, τὴν σύμπραξιν παντὸς δυναμένου νὰ συντελέσῃ ὑπὲρ τῆς ἀνορθώσεως τῆς Ἐκκλησίας.

Τὸ νὰ ἐπικρίνῃ τις εἶναι εὔκολον· τὸ νὰ κατακρίνῃ τις, ὅταν ὑπὸ πνεύματος ἀντιλογίας ἄγηται, δὲν εἶνε δυσχερές. Πολλοὶ καὶ αὐτὰ τὰ ἔργα τοῦ Θεοῦ εὑρίσκουσι κακῶς πεποιημένα. Ὁ Βολταίρος, ἔλεγεν, ὅτι καὶ εἰς πάντα στίχον τοῦ Ὁμήρου, ἐὰν θέλῃ νὰ τὸν ἐπικρίνῃ μετὰ δυσμενοῦς διαθέσεως, δύναται νὰ εὕρῃ καὶ μίαν ἔλλειψιν. Αὐτὸς οὗτος ὁ Ὅμηρος, θέλων νὰ παραστήσῃ πόσον εὔκολον εἶνε τὸ κατορθοῦν καὶ αἰσχρὰ μυθήσασθαι, λέγει ὅτι τόσον πολλὰς δύναταί τις νὰ σωρεύσῃ κατὰ τοῦ ἄλλου κατηγορίας, ὥστε οὔτε ναῦς ἑκατόζυγος νὰ μὴ δύναται νὰ ἄρῃ τὸ ἐξ αὐτῶν φορτίον. Πόση προφανὴς εἶνε ἡ ἀλήθεια, ἣν διατυποῖ εἰς τοὺς ὀκτὼ τούτους ὡραίους στίχους του:

Στρεπτὴ δὲ γλῶσσ' ἐστὶ βροτοῖς πολύς δ' ἐν μύθῳ
πανταχοῦ, ἐνίοτε δὲ πολὺς νομὸς ἔνθα καὶ ἔνθα·
ὅσσον κ' εἰπεῖν ἔσσ., τοσσόν κ' ἐπακούσειας.
Ἀλλὰ τίς ἔριδας καὶ νείκεα νῶϊν ὀνείρῃ
ἠμὲν ἀλλήλοιν ἐνεκεῖον, ὅστις γε κακίων,
αἴτε χαλκοβάρεια ἔριδος πέρι θυμαρέοιμεν
νεικεῖν ἀλλήλω μέσσῳ ἐν ἀγῶνι δόντε,
πόλλ' ἐπὶ τ' ἐν καὶ οὖπαν· χόλος δ' τε καὶ τὸ κολοῦσον.

Πόσον ὀξυδερκέστερον πολλῶν βλεπόντων ἔβλεπες ἀληθῶς, τυφλὲ Ὅμηρε, πρὸ χρόνων παλαιοτάτων τὴν φύσιν τῶν ἀνθρώπων. Ἀληθέστατον. Εἶνε εὔστροφος ἡ γλῶσσα τῶν ἀνθρώπων, ὑπάρχουσι δὲ πολλοὶ παντὸς εἴδους λόγοι· λέξεις καὶ φράσεις κατακρίσεως δύναταί τις νὰ εὕρῃ πολλὰς προχείρως· ὅ, τι λόγον εἴπῃς κατὰ τοῦ ἄλλου δύναται οὗτος νὰ τὸν στρέψῃ κατὰ σοῦ. Ἀλλὰ τίς ἀνάγκη νὰ ἐρίζωμεν καὶ νὰ φιλονεικῶμεν; οὗτοι ποιοῦσιν αἱ τυχαῖαι γυναῖκες, αἵτινες, ὅταν ἔχωσι διαφορὰν τινα μεταξύ των, ὀργιζόμεναι, ἐξέρχονται εἰς τὸ μέσον τοῦ δρόμου καὶ ἐξεμοῦσιν ἐναντίων ἀλλήλων μυρία ὀνείδη καὶ ἀληθῆ καὶ ψευδῆ· διότι ἡ ὀργὴ καὶ πρὸς τὸ ψεῦδος ὑποκινεῖ.

Δὲν εἶνε λοιπὸν οὐδαμῶς δύσκολον νὰ ὀλακτίσῃ τις τὸν ὀλακτοῦντα, νὰ λακτίσῃ τὸν λακτίζοντα, νὰ κερατίσῃ τὸν κερατίζοντα· εἶνε εὔκολα ὅλα ταῦτα, καὶ μάλιστα ὅταν φέρῃ τις ὡς θώρακα τὴν ἀλεξοφόβειαν, ὅταν προβάλληται, ὡς ἄλλος Τελαμώνιος Ἄιας, σάκος ἑπταδόειον τὴν ἀναισχυντίαν. Ἀλλὰ τὰ εὔκολα ταῦτα δὲν εἶνε καὶ ἀξιοπρεπῆ, δὲν εἶνε καὶ θεοφιλῆ, δὲν εἶνε καὶ συμφέροντα. Ὅ, τι καλόν, ὅ, τι ἀγαθόν, ὅτι δίκαιον, ὅ, τι συμφέρον καὶ ἡμῖν αὐτοῖς καὶ τῇ φίλῃ πατρίδι καὶ τῇ ἁγίᾳ ἡμῶν ἐκκλησίᾳ, ὅτι

θεοφιλές, τοῦτο εἶνε οὐχὶ τὸ νὰ δάκνωμεν καὶ νὰ κατασθίωμεν ἀλλήλους, διότι τότε ἐχθρῶν ἄλλων ἀνάγκην δὲν ἔχομεν, καὶ ταχέως ὑπ' ἀλλήλων θὰ καταναλωθῶμεν, ἀλλὰ τὸ σωτήριον εἶνε ἐπανορθοῦντες τὰ σφάλματα ἡμῶν νὰ ἑνωθῶμεν πρὸς ἀλλήλους καὶ νὰ συνεργασθῶμεν καὶ νὰ συναγωνισθῶμεν τὸν καλὸν ἀγῶνα ὑπὲρ τῆς πίστεως καὶ τῆς πατρίδος. Τοῦτο ἔστω τὸ σύμβολον παντὸς χριστιανοῦ Ἕλληνος.

Η ΚΑΤΑΓΩΓΗ ΚΑΙ Ο ΠΡΟΟΡΙΣΜΟΣ
ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ

Ὁ κ. Κ. Μητσόπουλος ἔνθεν μὲν διὰ τοῦ περιοδικοῦ «ὁ Προμηθεύς», ὅπερ διευθύνει, ἔνθεν δὲ διὰ τοῦ περὶ ἀνθρώπου * ἄρθρου του ἐν τῷ ἐγκυκλοπαιδικῷ λεξικῷ (σελ. 916—921) παρουσιάζεται ἐν μέσῳ τοῦ ἑλληνικοῦ δημοσίου ὑποστηρικτὴς τοῦ Δαρβινισμοῦ, ὡς ὁ κ. Σ. Ἀποστολίδης τοῦ Ἡλιισμοῦ καὶ ὁ κ. Ν. Ῥαΐδης τοῦ Πανθεϊσμοῦ.

Τὰ συστήματα ταῦτα, τὰ ὁποῖα καὶ ἀπὸ τῶν ἕδρῶν τῶν διδακτηρίων καὶ διὰ συγγραμμάτων καὶ διὰ τοῦ τύπου διαδιδόμενα ἀποτελοῦσι σήμερον τὰς πεποιθήσεις ἢ κλονίζουσι τὴν πίστιν τοῦ πλείστου τῆς ἑλληνικῆς κοινωνίας, καὶ μάλιστα τῆς τρυφερᾶς νεότητος, τὰ συστήματα ταῦτα ὄχι μόνον διότι ἠθικῶς ἄγουσιν εἰς διαφθορὰν, ὄχι μόνον διότι κοινωνικῶς ἄγουσιν εἰς ἔκλυσιν, ὄχι μόνον διότι πολιτικῶς ἄγουσιν εἰς ἐξασθένισιν, ὄχι μόνον διότι θρησκευτικῶς ἀντίκεινται εἰς τὰς χριστιανικὰς ἀρχάς, ἀλλὰ καὶ διότι λογικῶς ἀντιπίπτουσι πρὸς τὰ πράγματα καὶ τὴν ἀληθῆ ἐπιστήμην, τὰ συστήματα ταῦτα καταπολεμεῖ διὰ τοῦτο καὶ θέλει ἐξακολουθεῖ καταπολεμοῦσα ἡ «Ἀνάπλασις».

Κατωτέρω δημοσιεύομεν τὴν κατὰ τοῦ πανθεϊσμοῦ καὶ τοῦ κ. Ῥαΐδου συνέχειαν τῆς μελέτης τοῦ καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου κ. Ρώση γεγραμμένην μετὰ πολυμαθείας καὶ δυνάμεως καὶ σαφηνείας ὅσης τὸ ὑψηλὸν τοῦ θέματος εἶνε ἐπιδεικτικόν.

Τὸ δὲ ἐν τῷ παρελθόντι ἄρθρον τοῦ κ. Σκαλτσούνη, τὸ ὁποῖον ἀπλήστως ἀνεγνώσθη ἐν Ἀθήναις, εἶνε μία γενναία ἀπάντησις οὐ μόνον πρὸς τὸν κ. Ἀποστολίδην, ἀλλὰ καὶ πρὸς τοὺς περὶ τὸν «Προμηθέα» Δαρβινιστάς.

Λέγομεν Δαρβινιστάς, διότι ὁ κ. Μητσόπουλος διὰ τοῦ «Προμηθέως», καὶ διὰ τοῦ ἐν τῷ ἐγκυκλοπαιδικῷ λεξικῷ ἄρθρου του ἀναφανδὸν κηρύττεται ὑπὲρ τοῦ Δαρβινισμοῦ. «Ἡ ἀνατομική, λέγει, συγγένεια τῶν πιθήκων πρὸς τὸν ἄνθρωπον οὐδέποτε ἠμφισβητήθη. Ἀλλ' ὑπὸ τοῦ Lamark καὶ Darwin πρὸς τῇ ἀνατομικῇ συγγενείᾳ προὐβλήθη ἡ θεωρία τῆς πραγματικῆς αὐτῶν συγγενείας. Νέα δὲ ἀνατομικὰ καὶ ζωολογικὰ δεδομένα ἀνακαλυφθέντα ἐπέρρωσαν τὴν τοιαύτην περὶ ἀρχῆς τοῦ ἀνθρώπου θεωρίαν». Ταῦτα λέγει περὶ γενέσεως τοῦ ἀνθρώπου ἐν σελίδι 917 καὶ ταῦτα πειρᾶται νὰ ἐπιβεβαιώσῃ διὰ τῆς συγκριτικῆς ἀνατομίας, τῆς ἐμβρυολογίας, τῆς ἀνατομίας τῶν ἀνωμαλιῶν καὶ τῆς παλαιοντολογίας, καὶ ἐν γένει διὰ παντὸς τοῦ περὶ ἀνθρώπου ἄρθρου αὐτοῦ.

Ἀκριβῶς ἐπὶ τοῦ ζητήματος τούτου, περὶ καταγωγῆς δηλ. τοῦ ἀνθρώπου, ὡμίλησεν ἐν τῇ λέσχῃ τῆς Τεργέστης Minerva τῇ παρασκευῇ τῆς 13 Ἀπριλίου καὶ ὁ κ. Ι. Σκαλτσούνης, ἐν δὲ τῇ ὁμιλίᾳ του ταύτῃ εὑρίσκουσι τὴν δέουσαν ἀνασκευὴν αὐτῶν τὰ ἐπιχειρήματα τοῦ κ. Μητσοπούλου, ἅτινα δὲν θὰ μείνωσιν ἴσως ἄνευ συστηματικῆς ἀντικρούσεως καὶ ἀπὸ τῶν στηλῶν τούτων.

Ἰδοὺ δὲ τί γράφει ἡ «Νέα Ἡμέρα» Τεργέστης περὶ τοῦ ἐν τῇ λέσχῃ Minerva ἀναγνώσματος τοῦ ἀξιοτίμου ἡμῶν συνεργάτου.

«Περιπαθῶς ἐνδιατρίβων πάντοτε εἰς τὰ περὶ καταγωγῆς καὶ προορισμοῦ τοῦ ἀνθρώπου φιλοσοφήματα, ὁ κ. Σκαλτσούνης ἀνεκοίνωσε τὴν παρελθοῦσαν Παρασκευὴν ἐν τῷ Τεργεσταίῳ Συλλόγῳ «Minerva» ἐνώπιον πυκνοτάτου ἀκροατηρίου τὰς προόδους, ἃς ἐπετέλεσε κατὰ τὴν τελευταίαν τριετίαν ἡ περὶ τοῦ ὑψηλοτάτου τῶν θεμάτων συζήτησις· ἀναλύσας δὲ τὰ πονήματα καὶ τὰς ἐκδηλώσεις τοῦ Χούξλεύ, τοῦ Βλαγκάρ, τοῦ Βίρχωφ, τοῦ Μαντεγάζα, τοῦ Κατρεφάζ, ἀπέδειξεν, ὅτι ἡ ἀληθὴς καὶ σοβαρὰ ἐπιστήμη διὰ τῶν κορυφαίων αὐτῆς μυστῶν ἀποκρούει ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον τὰς ὑλιστικὰς θεωρίας, αἵτινες καιρὸς εἶναι πλέον νὰ ῥιφθῶσιν εἰς τοὺς ἀποθέτας. Τὰ περὶ τοῦ πιθηκογενοῦς τοῦ ἀνθρώπου παραμύθια δὲν πολεμοῦνται πλέον μόνον διὰ θρησκευτικῶν, ἠθικῶν καὶ μεταφυσικῶν ἐπιχειρημάτων, ἀλλὰ καὶ φυσιολογικῶν ἐρευνῶν, μικροσκοπικῶν πειραμάτων καὶ μαθηματικῶν ὑπολογισμῶν. Ἡ ἐπιστήμη, ὡς εἶπεν ἐν εὐγλώττῳ ἀποστροφῇ ὁ κ. Σκαλτσούνης, εἰσεχώρησεν εἰς τὸ στρατόπεδον τῶν πολεμίων καὶ τὰ φονικώτατα κτυπήματα καταφέρει κατ' αὐτῶν διὰ τῶν ἰδίων των ὅπλων. Ὁ ἀγὼν ἐκρίθη ἤδη κατ' οὐσίαν καὶ κριτὴς ἀπηλλαγμένος προλήψεων δὲν δύναται νὰ διστάσῃ περὶ τῆς δριστικῆς ἐκβάσεως, οἱ δ' ἀκροαταὶ τοῦ κ. Σκαλτσούνη διὰ τῶν θερμῶν χειροκροτημάτων, δι' ὧν ἐχαιρέτισαν τὴν ἐμφάνισιν τοῦ πολυμαθοῦς ἀνδρός, ἀπέδει-

* Τὸ ἄρθρον τοῦτο φέρει ἐν τῷ Λεξικῷ τὸ στοιχεῖον Κ. ὡς ὑπογραφήν, ἐνῷ κατὰ τὸν κατάλογον τῶν συντακτῶν ἔπρεπε νὰ φέρῃ Κ. Μ., ὡς ὑπογράφεται ὁ κ. Κ. Μητσόπουλος. Ἡμεῖς εἰς τοῦτο ὁ ὅμως ἀποδίδομεν τὸ ἄρθρον, διότι εἶνε ἰδικός, διότι οὐδεὶς ἄλλος ἀναφέρεται ὑπογραφόμενος διὰ Κ. καὶ διότι σημειοῦται καὶ αὐτὸς ἐν τῇ συντάκταις τοῦ 20 φυλλαδίου, ἐν ᾧ τὸ ἄρθρον. Ἴσως λοιπὸν κατὰ τυπογραφικὸν παράπτωμα παρελήφθη τὸ Μ. Ἐν τούτοις εἴμεθα ἕτοιμοι νὰ ἐπανορθώσωμεν τὸ πρᾶγμα, εὐθὺς ὡς δηλωθῇ ἡμῖν ὅτι εἰς ἕτερον ἀνήκει τὸ ἄρθρον.

ξαν ἐπόσον εὐγνωμονοῦσι πρὸς τὸν μοχθοῦντα, ὅπως μεταδώσῃ αὐτοῖς τὰς παραμυθητικὰς του πεποιθήσεις. Ὁ ἐγχώριος τύπος ἐξαίρει μὲ φωνὴ τὸ κάλλος τοῦ ἀναγνώσματος».

ΖΗΚΟΥ ΡΩΣΗ

ΜΕΛΕΤΗ

ΠΕΡΙ ΝΕΟΠΛΑΤΩΝΙΚΟΥ ΠΑΝΘΕΪΣΜΟΥ ΚΑΙ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΟΥ ΘΕΪΣΜΟΥ

(Συνέχεια· ὅρα προηγ. ἀριθ. 47) (*)

Ἂν δύο ἀκριβῶς ἀπ' ἀλλήλων διακεκριμένα, ὁ Θεὸς καὶ ἡ φύσις ἢ ὁ κόσμος ὁ περιέχων κατὰ Πλωτῖνον τὸν νοῦν ὡς πρῶτον ἐκπόρευμα ἐκ τοῦ Θεοῦ, ἀποτελοῦσι κατὰ τὸν κ. Ῥοΐδην πολλαπλότητα ἑνιζομένην, πῶς δὲν δύνατέ τις νὰ ἑνίσῃ τὸν νοῦν καὶ τὸ νοητόν, ἅτινα καὶ ἐν τῇ αὐτοσυνειδησίᾳ τοῦ νοοῦντος ἑαυτὸν ἀνθρωπίνου νοῦ κατὰ πᾶσαν σχέσιν στιγμὴν τῆς ἐνεργείας αὐτοῦ ἑνίζονται διὰ τῆς ἑνότητος τοῦ νοοῦντος ὑποκειμένου καὶ τοῦ νοουμένου ἀντικειμένου;

Ἀφοῦ τὸ ἄπειρον, τὸ ἕν, εἶνε τελέως ἄμοιρον νοῦ καὶ νοήσεως, ὁ ἄνθρωπος ἔρχεται εἰς κοινωνίαν πρὸς τὸ ἄπειρον, τὸ ἕν, τὸν Θεόν, οὐχὶ διὰ τῆς διανοίας, εἰς ἣν «ἀπρόσιτος φαίνεται ὁ ἐκ τῆς λογικῆς προκύπτων ἀνείδεος καὶ οὐδαμοῦ κείμενος Θεὸς» (σελ. 535), ἀλλὰ διὰ τῆς ἐκστάσεως. Ὡς πρὸς τὴν γνώμην ταύτην ὁ Πλωτῖνος καὶ κατ' αὐτὸν ὁ κ. Ῥοΐδης δὲν λέγει ἀνακόλουθα· διότι, ἀφοῦ ὁ Θεὸς εἶνε ἄνους, ὀφείλει καὶ ὁ ἄνθρωπος ν' ἀποβῇ ἄνους, νὰ λησμονήσῃ πᾶν μάθημα, καὶ αὐτὰς τὰς ἐπιστήμας νὰ θεωρῇ εὐτελεῖς καὶ νὰ καταφρονῇ «καὶ αὐτοῦ τοῦ νοεῖν, ὃ τὸν ἄλλον χρόνον ἠσπάζετο» (Ἐννεαδ. ς', ζ', 35, σελ. 535). Κατὰ τὸν πλωτινίζοντα κ. Ῥοΐδην διὰ τῆς ἐκστάσεως ὁ ἄνθρωπος ὑψοῦται «εἰς τὸ ἅβατον ἐκεῖνο ὑπὲρ τὰ ὄντα ὕψος, ὅπου δὲν ὑπάρχει πλέον διάκρισις μεταξὺ νοῦ καὶ νοουμένου, φωτὸς καὶ ὁρωμένου, ἀλλ' ἀκτινοβολεῖ αὐτὴ ἡ ὕψις τοῦ ἀνειδέου «ἡ γεννῶσα τὸν νοῦν αὐγὴ» (Ἐννεαδ. ς', θ', 7, περὶ Ἀλεξανδρ. σχολῆς φυλλ. 17 σελ. 535). Ταῦτα πάντα, δι' ὧν ἐκφράζεται καταφρόνησις τοῦ νοεῖν, τῶν ἐπιστημῶν καὶ λοιπῶν, ἅτινα εἶνε ἐκ τῶν τιμαλφεστάτων ἀγαθῶν τῆς ἀνθρωπότητος, ἐκφέρονται ὑπὸ τοῦ κ. Ῥοΐδου οὐ μόνον ὡς γνώμη τοῦ Πλωτίνου, ἀλλὰ παραδόξως καὶ ὡς ἀτομικὴ πεποίθησις αὐτοῦ ὡς ἐνθέρμου ὀπαδοῦ τοῦ πανθεϊσμοῦ τοῦ Πλωτίνου καὶ τῆς ἐκστάσεως. Τί δὲ εἶνε ἡ ἔκστασις αὕτη τοῦ Πλωτίνου καὶ τοῦ κ. Ῥοΐδου, δι' ἧς ὁ ἄνθρωπος ὑψοῦται ὑπὲρ τὰ ὄντα καὶ καταφρονῶν τῆς νοήσεως καὶ τῶν ἐπιστημῶν ἔρχεται εἰς κοινωνίαν πρὸς τὸ ἕν, πρὸς τὸν Θεόν; Περὶ τῆς ἐκστάσεως ταύτης λέγει ὁ κ. Ῥοΐδης τὰ ἑξῆς λίαν περίεργα· «ἡ μυριοπόθητος Ἑνὰς ἀπέμεινεν ἀνοικείωτος εἰς τοὺς κανόνας τῆς λογικῆς. ἐξ οὗ ἤχθησαν οἱ Ἀλεξανδρινοὶ νὰ ὑποθέσωσιν ὅτι ὁ ἄνθρωπινος λόγος ὁ ἀνίκανος νὰ ἐξηγήσῃ ὅσα ἐξ αὐτοῦ ἐκπορεύονται, δὲν εἶναι ἡ ὑπερτάτη δύναμις τῆς ψυχῆς. Ὡς τοιαύτην ἐθεώρησαν τὴν ὑπ' αὐτῶν ὀνομασθεῖσαν ἔκστασιν, δι' ἧς μόνης ἐφαίνετο δυνατὴ ἡ ἀπαλλαγὴ ἀπὸ τοῦ τελευταίου δεσμοῦ τῆς πολλαπλότητος καὶ ἡ ἀτ' εὐθείας ἀντίληψις τοῦ Ἑνός... Ἡ νεοπλατωνικὴ ἔκστασις... οὐδὲν ἄλλο ἦτο παρὰ ὑπερτάτη τις ἔντασις πασῶν τῶν δυνάμεων τῆς ψυχῆς, τοῦ τε αἰσθήματος καὶ τοῦ λόγου πρὸς κατανόησιν τῶν ὅσα ἀδυνατεῖ μόνος ὁ λόγος νὰ καταστήσῃ καταληπτά... Ἐπεβάλλετο εἰς τὸν ὁρεχθέντα ν' ἀνθῇ ὑπεράνω τοῦ λόγου ἡ προηγουμένη ἀπάθεια δι' αὐτοῦ καὶ μόνου ὁλοκλήρου τῆς πλατωνικῆς πνευμαίδος τῶν ἰδεῶν μέχρι τῆς ὑψίστης κορυφῆς, ἐξ ἧς μόνης ἦτο δυνατὸν τὸ ἅλμα εἰς τοὺς κόλπους τοῦ ἀνειδέου Ἑνός... ἡ ἀλεξανδρινὴ ἔκστασις φαίνεται ἱκανῶς ὁμοιάζουσα ψυχικῇ φαινομένῳ, τὸ ὁποῖον οὐδὲν σήμερον σπανίζει. Ἐνοστῶν τῷ ὄντι εἶναι ὅτι μετὰ μακρὰν καὶ ὑπερβολικὴν προσήλωσιν εἰς τὸ σκοπούμενον συμβαίνει ἐνίοτε εἰς τὸν μελετῶντα οὐ μόνον ν' ἀποξενωθῇ ἀπὸ τοῦ κύκλῳ κόσμου, ἀλλὰ καὶ ν' ἀπολέσῃ ἐνίοτε τὴν συνείδησιν τῆς ἰδίας αὐτοῦ διανοητικῆς ἐργασίας, ἀκριβῶς δ' ἐν τῷ τοιούτῳ ὕπνῳ τῆς συνειδήσεως καὶ καμάτῳ τῆς διανοίας νὰ ἐπιφοιτήσῃ αἴφνης τῷ ἐπιστήμονι ἡ λύσις δυσχεροῦς προβλήματος, ἢ τῷ λογοτέχνῃ πρωτότυπος καὶ ἐξόχου κάλλους ἰδέα... Ἡ νεοπλατωνικὴ ἔκστασις, συναρπαγή, ἀπάτασις, ἀναρχία... οὐδὲν ἄλλο ἦτο παρὰ συνδυασμὸς τῆς ἐμπνεύσεως μετὰ τῆς ἐπιστήμης κράμα ποιήσεως καὶ λογικῆς...» (σελ. 533, 534). Ὡς ἀλλαχοῦ, οὕτω καὶ ἐν τοῖς λόγοις τούτοις περιέχεται ἀληθειά τις, ἀλλ' ἀνυχῶς αὕτη μετ' ὅλην τὴν ἀκτινοβολίαν τῆς πλωτινείου αὐγῆς ἐπικαλύπτεται ὑπὸ τοσαύτης ἀχλύος, ὥστε μόλις δύναται νὰ διακριθῇ. Εἶνε ἀληθὲς ὅτι τὸ ἀνθρώπινον πνεῦμα ἀνυψοῦται εἰς τὴν ὑψίστην ἀρχὴν τοῦ κόσμου οὐχὶ διὰ μόνου τοῦ νοῦ, ἀλλὰ διὰ τοῦ νοῦ συμπαρομαρτουσῶν αὐτῷ καὶ τῶν λοιπῶν δυνάμεων τῆς ψυχῆς· διότι, ὡς λέγει ὁ Πλάτων «τὴν ἐνοῦσαν ἑκάστου δύναμιν ἐν τῇ ψυχῇ καὶ τὸ ὄργανον, ᾧ καταμανθάνει ἕκαστος... σὺν ὅλῃ τῇ ψυχῇ ἐκ τοῦ γιγνομένου περιακτέον εἶναι, ἕως ἂν εἰς τὸ ὂν καὶ τοῦ ὄντος τὸ φανότατον δυνατὴ γένηται ἀνασχέσθαι θεωμένη, τοῦτο δ' εἶναι φαμὲν τἀγαθόν» (πολιτει. Ζ', 4 σ. 518). Ἀλλ' ὁ κ. Ῥοΐδης, λέγων ὅτι «ἡ νεοπλατωνικὴ ἔκστασις... οὐδὲν ἄλλο ἦτο παρὰ ὑπερτάτη τις ἔντασις πασῶν τῶν δυνάμεων τῆς ψυχῆς, τοῦ τε αἰσθήματος καὶ τοῦ λόγου, πρὸς κατανόησιν τῶν ὅσα ἀδυνατεῖ μόνος ὁ λόγος νὰ καταστήσῃ καταληπτά», δὲν ἐκφράζει ἀκριβῶς οὔτε τὴν γνώμην τοῦ Πλωτίνου, οὔτε τὴν ἑαυτοῦ· διότι ἡ ἔκστασις ἀποβαίνει ἀναγκαία κατά τε τὸν Πλωτῖνον καὶ τὸν κ. Ῥοΐδην, ἵνα ἡ ψυχὴ δυνηθῇ ν' ἀνυψωθῇ ὑπεράνω τῶν διὰ τοῦ λόγου καταληπτῶν· ἑπομένως ἡ ἔκστασις δὲν εἶνε ἔντασις καὶ τοῦ λόγου, δι' οὗ μόνου κατανοοῦμεν τι, ἀλλὰ τῶν λοιπῶν δυνάμεων τῆς ψυχῆς καὶ μάλιστα τοῦ αἰσθήματος ἢ τῆς συναισθήσεως, δι' ἧς δὲν κατανοοῦμεν ὅσα μόνος ὁ λόγος καθιστᾷ καταληπτά, ἀλλ' αἰσθανόμεθα ἢ συναισθανόμεθα. Ὅτι δὲ ἐν τῇ ἐκστάσει δὲν περιλαμβάνεται καὶ ὁ λόγος ἢ ἡ νόησις κατά τε τὸν Πλωτῖνον καὶ τὸν κ. Ῥοΐδην, καταφαίνεται μάλιστα ἐκ τῶν ἑξῆς λόγων· «ἂν δ' ἀπρόσιτος φαίνεται εἰς τὴν ἡμετέραν διάνοιαν ὁ ἐκ τῆς λογικῆς προκύπτων ἀνείδεος καὶ οὐδαμοῦ κείμενος Θεός, οὐδ' ὅλως ἐκ τούτου ἕπεται ὅτι ἀδύνατον εἶναι νὰ κοινωνήσωμεν μετ' αὐτοῦ καθ' ἄλλον τρόπον. Ἐν ἐλλείψει τῆς νοήσεως ἀγγέλλει τὴν ἐν ἡμῖν παρουσίαν τοῦ θείου τὸ αἴσθημα ὅτι «ἔχομεν μεῖζόν τι ἐν ἑαυτοῖς»... Ἀφοῦ μάθῃ πάντα ταῦτα (τὰς ἀφαιρέσεις, ἀναλυτείας τοῦ νοητοῦ, ἐπιβάσεις καὶ τὰς ἐπ' αὐτοῦ ὁρούσεις), πρέπει νὰ ὑψωθῇ ὑπὲρ ταῦτα, λησμονῶν πᾶν μάθημα, ἡ δὲ ψυχὴ αὐτοῦ νὰ διάκειται οὕτω, ὥστε οὐ μόνον νὰ φαίνωνται αὐτῇ εὐτελῆ πάντα «οἷς πρὶν ἥδετο, ἀρχαί, δυνάμεις, κάλλη καὶ ἐπιστῆμαι», ἀλλὰ νὰ καταφρονῇ «καὶ αὐτοῦ τοῦ νοεῖν» Ἐννεαδ. Ε', ζ, 35). Ἐν τῇ τοιαύτῃ ἀκινησίᾳ καὶ τελείᾳ ἐρημώσει τῆς διανοίας ἡ δίψα Θεοῦ ἐξάπτεται καὶ δεινοῦται, ὁ νοῦς συγχέεται μετὰ τῆς ψυχῆς καὶ ἀφανιζόμενος ἐν αὐτῇ μεταβάλλεται ἀπὸ νοῦ νοοῦντος εἰς νοῦν ἐρῶντα, ὃν ὁ ἄπειρος πόθος ὀγκωθεὶς αἴφνης ὡς μέγα κῦμα, αἴρει εἰς τὸ ἅβατον ἐκεῖνο ὑπὲρ τὰ ὄντα ὕψος, ὅπου δὲν ὑπάρχει πλέον διάκρισις μεταξὺ νοῦ καὶ νοουμένου, φωτὸς καὶ ὁρωμένου, ἀλλ' ἀκτινοβολεῖ αὐτὴ ἡ ὕψις τοῦ ἀνειδέου, ἡ γεννῶσα τὸν νοῦν αὐγὴ» (σελ. 535). Ἀλλ' ἡ συναίσθησις ἢ τὸ αἴσθημα ὡς μέσον κοινωνίας πρὸς τὸν Θεὸν ἀρμόζει κυρίως εἰς τὴν θρησκείαν μᾶλλον, ἢ εἰς τὴν φιλοσοφίαν διότι ἡ φιλοσοφία κατανοεῖ καὶ γινώσκει κυρίως μόνον διὰ τοῦ λόγου ἢ τοῦ νοῦ. Ὁπωσδήποτε ὁ κ. Ῥοΐδης ὀρθῶς ἀποδίδει ὑψηλὴν ἀξίαν εἰς τὸ αἴσθημα ἢ τὴν συναίσθησιν, ἀφ' ἧς καὶ ὁ φιλοσοφικὸς νοῦς δὲν πρέπει νὰ χωρίζηται, εἰ καὶ διακρίνεται ἀκριβῶς ἀπ' αὐτῆς καὶ οὐδέποτε πρέπει νὰ συγχέηται πρὸς τὰς λοιπὰς δυνάμεις τῆς ψυχῆς, οὐδὲ ν' ἀφανίζηται ἐν αὐτῇ, ὡς φαίνεται παραδεχόμενος μετὰ τοῦ Πλωτίνου ὁ κ. Ῥοΐδης. Σπουδάζων δὲ νὰ διασαφηνίσῃ τὴν κατὰ Πλωτῖνον ἔκστασιν ὁ κ. Ῥοΐδης ἐν τοῖς ἀνωτέρω παρατεθεῖσι λόγοις, παριστᾷ αὐτὴν ὡς ψυχικὸν φαινόμενον οὐδὲ σήμερον σπανίζον, ἐν ᾧ ὁ μετὰ μακρᾶς καὶ ὑπερβολικῆς προσηλώσεως εἰς τὸ σκοπούμενον μελετῶν οὐ μόνον ἀποξενοῦται ἀπὸ τοῦ περὶξ κόσμου, ἀλλὰ καὶ (ὡς λέγει) ἀπόλλυσι ἐνίοτε τὴν σύνειδησιν τῆς ἰδίας αὐτοῦ ἐργασίας, «ἀκριβῶς δ' ἐν τῷ τοιούτῳ ὕπνῳ τῆς συνειδήσεως καὶ καμάτῳ τῆς διανοίας (συμβαίνει) νὰ ἐπιφοιτήσῃ αἴφνης τῷ ἐπιστήμονι ἡ λύσις δυσχεροῦς προβλήματος ἢ τῷ λογοτέχνῃ πρωτότυπος καὶ ἐξόχου κάλλους ἰδέα» (αὐτόθι). Ὅτι μὲν ἐν τῇ μετὰ προσηλώσεως τοῦ νοῦ μελέτῃ δύναταί τις ν' ἀποξενωθῇ τοῦ περιστοιχίζοντος αὐτὸν κόσμου τοσοῦτον, ὥστε μήτε ν' ἀκούῃ τοὺς ὁμιλοῦντας τί λέγουσι, μήτε νὰ ὁρᾷ τὰ πρὸ χειρῶν καὶ παρὰ πόδας αὐτοῦ καὶ νὰ κινδυνεύσῃ νὰ πάθῃ ὅ,τι ἔπαθεν ὁ Ἀρχιμήδης καὶ πρὸ αὐτοῦ ὁ Θαλῆς, ὅστις ἔχων τὸν νοῦν προσηλωμένον πρὸς τὰ ἐν οὐρανοῖς καὶ μὴ ἰδὼν τὸ παρὰ τοὺς πόδας αὐτοῦ χαῖνον φρέαρ, ἔπεσεν εἰς αὐτὸ (Πλάτων. Θεαιτ. κ. 24 σ. 174), τοῦτο οὐδεὶς δύναται ν' ἀρνηθῇ λαβὼν ὁπωσδήποτε πεῖραν τῆς λεγομένης ἀφαιρέσεως, εἴτε ἐν ἑαυτῷ, εἴτε παρ' ἄλλοις ἀνθρώποις, ἥτις συμβαίνει ἕνεκα ὑπερβολικῆς προσηλώσεως τῆς διανοίας εἰς τὸ σκοπούμενον· ὅτι ὅμως ἐν τῇ τοιαύτῃ προσηλώσει τοῦ νοῦ ἀπόλλυσι τὴν συνείδησιν τῆς ἰδίας αὐτοῦ ἐργασίας καὶ ὅτι «ἀκριβῶς ἐν τῷ τοιούτῳ ὕπνῳ τῆς συνειδήσεως καὶ καμάτῳ

(*) Ἐν τῷ ὑπ' ἀριθ. 47 προτελευταίῳ φύλλῳ εὐθὺς ἐν ἀρχῇ τῆς σελ. 548 ἀνάγνωθι πεπερασμένον ἀντὶ ἄπειρον. Περὶ δὲ τὸ τέλος τῆς σελ. 547 στιχ. 56 τῆς σημ. 2 ἀνάγνωθι τοῦτο ἀντὶ τοῦτον.

τῆς διανοίας συμβαίνει νὰ ἐπιφοιτήσῃ τῷ ἐπιστήμονι ἡ λύσις δυσχεροῦς προβλήματος ἢ τῷ λογοτέχνῃ πρωτότυπος καὶ ἐξόχου κάλλους ἰδέα», τοῦτο δὲν εἶνε πολὺ πιστευτόν· διότι, ἀφοῦ ἡ ἐπιστημονικὴ ἐργασία καὶ λύσις ζητημάτων ἐπιστημονικῶν εἶνε ἐνέργεια τῆς διανοίας, πῶς δύναται ἐν τῷ καμάτῳ τῆς διανοίας καὶ τῷ ὕπνῳ τῆς συνειδήσεως νὰ ἐπιφοιτήσῃ τῷ μὲν ἐπιστήμονι ἡ λύσις δυσχεροῦς ἐπιστημονικοῦ προβλήματος, ἀπαιτοῦντος ἔντασιν τῆς ἐνεργείας τῆς διανοίας, τῷ δὲ λογοτέχνῃ ἐξοχος ἰδέα κάλλους; Τοῦ ὕπνου καὶ καμάτου τῆς διανοίας προϊόντα εἶνε τὰ διανοητικὰ πλημμελήματα καὶ ἐλλείψεις, οὐχὶ δὲ αἱ ὑγιεῖς καὶ ὀρθαὶ ἰδέαι, πολὺ δ' ὀλιγώτερον αἱ πρωτότυποι καὶ ἐξόχου κάλλους ἰδέαι. Τοιαύτην τινὰ περὶ ὕπνου καὶ καμάτου τῆς διανοίας ἔννοιαν, ἥτις εἶνε σύμφωνος πρὸς τὸν συνήθη τρόπον τοῦ σκέπτεσθαι παντὸς λογικοῦ ἀνθρώπου, ἐκφράζουσι καὶ οἱ φιλόλογοι, ὅταν πρὸς δήλωσιν τινῶν παρ' Ὁμήρῳ παρατηρουμένων ἐλλείψεων λέγωσιν ὅτι ὁ ποιητὴς οὗτος ἐνιαχοῦ τῶν ἐπῶν αὐτοῦ κοιμᾶται. Ἀλλ' ἐὰν τυχὸν ὁ κ. Ῥοῖδης δὲν ἀποδίδῃ μεγάλην ἀξίαν εἰς τὴν τοιαύτην γνώμην τῶν φιλολόγων, οἵτινες ὡς μὴ ὄντες ποιηταὶ ἤθελον Θεωρηθῆ ὡς ἀναρμόδιοι νὰ κρίνωσι περὶ ποιητικῶν ἔργων, ἐκκαλοῦμεν τὸ ζήτημα εἰς τὴν αὐθεντικὴν κρίσιν ἁρμοδιωτάτου κριτοῦ περὶ ποιήσεως. Αὐτὸς ὁ διάσημος Ῥωμαῖος ποιητὴς Ὁράτιος, ὁ ἐξενεγκὼν ἐξόχου κάλλους ἰδέας, διανοούμενος καὶ ἐκφραζόμενος κατὰ τὸν συνήθη τρόπον τοῦ σκέπτεσθαι καὶ λέγειν, ἀποφαίνεται περὶ τῶν παρ' Ὁμήρῳ ποιητικῶν πλημμελημάτων ὡς ἑξῆς· «et idem indignor quandoque bonus dormitat Homerus» Epist. βιβλ. 2, 3 (de arte poëtica) στιχ. 358, 359). Δικαιολογῶν δέ πως τὸν τοιοῦτον ὕπνον τοῦ Ὁμήρου καὶ οἱονεὶ ὑποδεικνύων ὅτι ἐν μακρῷ πνευματικῷ ἔργῳ δὲν εἶνε δυνατὴ συνεχὴς καὶ ἀδιάκοπος ἔντασις τῶν πνευματικῶν δυνάμεων, ἀλλ' ἐπέρχεται μετ' αὐτὴν ἡ ἐν τῷ μεταξὺ πνευματικὸς κάματος καὶ ὕπνος, ἀμέσως μετὰ τοὺς ἀνωτέρω λόγους αὐτοῦ ἐπιφέρει «Verum operi longo fas est obrepere somnum» (στιχ. 360).

Ἄλλως δὲ πῶς συμβιβάζεται ἡ ἔννοια τοῦ κ. Ῥοῖδου περὶ ἐκστάσεως, ὡς ἐντάσεως πασῶν τῶν δυνάμεων τῆς ψυχῆς, πρὸς τὴν ἀπώλειαν τῆς συνειδήσεως καὶ τὸν ὕπνον αὐτῆς ἢ πρὸς τὸν κάματον τῆς διανοίας, ἀφοῦ ὁ ὕπνος καὶ ὁ κάματος τῆς διανοίας ἐπέρχεται οὐχὶ κατὰ τὴν ἔντασιν πασῶν τῶν πνευματικῶν δυνάμεων, ἀλλὰ μετ' αὐτήν; Ἡ ἀντίφασις αὕτη, ἣν περιέχει ἡ περὶ ἐκστάσεως ἔννοια τοῦ κ. Ῥοῖδου, αἴρεται μόνον ἐὰν νοηθῇ ἡ ἔκστασις οὐχὶ ὡς ὑπερτάτη ἔντασις πασῶν τῶν δυνάμεων τῆς ψυχῆς, τοῦ αἰσθήματος καὶ τοῦ λόγου, ἀλλ' ὡς ὕπνος καὶ ἀπώλεια τῆς συνειδήσεως καὶ κάματος τῆς διανοίας. Κατὰ ταῦτα ἡ ἔκστασις τοῦ κ. Ῥοῖδου εἶνε λόγῳ μὲν ὑπερτάτη ἔντασις πασῶν τῶν δυνάμεων τῆς ψυχῆς, ἔργῳ δὲ κάματος τῆς διανοίας, ὕπνος καὶ ἀπώλεια τῆς συνειδήσεως. Ἡ τοιαύτη δὲ περὶ ἐκτάσεως ἔννοια εἶνε συγγενὴς πρὸς τὴν περὶ θεοπνευστίας ἔννοιαν τῶν Μοντανιστῶν, οἵτινες ἐδόξαζον ὅτι ἡ θεοπνευστία εἶνε ἔκστασις, ἐν ᾗ ὁ μὲν ἄνθρωπος κοιμᾶται, μόνος δὲ ὁ Θεὸς γρηγορεῖ· ὁ μὲν ἄνθρωπος εἶνε ὡσεὶ λύρα, ὁ δὲ Θεὸς ἅπτεται ὡσεὶ πλῆκτρον· ὁ Θεὸς εἶνε ὁ ἐκστάνων καρδίας ἀνθρώπων καὶ διδοὺς καρδίας ἀνθρώποις» (Ἐπιφαν. αἵρες. 48, 4). Ὁμοίαν τινὰ ἔννοιαν περὶ θεοπνευστίας εἶχε καὶ ὁ Ἰουδαῖος Φίλων, ὅστις τοὺς ἱεροὺς συγγραφεῖς τῆς παλαιᾶς διαθήκης θεωρεῖ ὡς παθητικὰ ὄργανα τοῦ θείου πνεύματος ἄνευ συνειδήσεως. Κατ' αὐτὸν ὁ ὑπὸ τοῦ θείου πνεύματος ἐμπνεόμενος δὲν εἶνε ἐν ἑαυτῷ, ἀλλὰ διατελεῖ ἐν ἐκστάσει, ἐν ᾗ ὁ νοῦς δὲν ἐνεργεῖ. Ὅσον δὲ καὶ ἂν προσπαθῇ ὁ κ. Ῥοῖδης ν' ἀπαλλάξῃ τὴν πλωτίνειον ἔκστασιν ἀπὸ πάσης συγγενείας πρὸς τὴν ἔκστασιν τῶν μάντεων, κατ' οὐσίαν αὕτη δὲν διαφέρει τῆς ἐκστάσεως τούτων καὶ τῆς ἐν Δελφοῖς Πυθίας, ἀφοῦ καὶ κατὰ τὴν περιγραφὴν αὐτοῦ τοῦ κ. Ῥοῖδου ἡ ἔκστασις τῶν νεοπλατωνικῶν εἶνε «ὕπνος καὶ ἀπώλεια τῆς συνειδήσεως, κάματος τῆς διανοίας». Ἀληθῶς δὲ ὁ νεοπλατωνισμός, ἐν τῇ ἐποχῇ τῆς ἐκπτώσεως τοῦ ἀρχαίου ἑλληνικοῦ πνεύματος ἀναφανείς, παριστᾷ τοιοῦτον διανοητικὸν κάματον καὶ ὕπνον τοῦ ἐν παρακμῇ ἀρχαίου ἑλληνισμοῦ, ἐξ οὗ οὗτος, ὑπὸ τοῦ χριστιανικοῦ πνεύματος ἀνακαινισθείς, ἠγέρθη μετὰ νέας θρησκευτικῆς συνειδήσεως καὶ διανοητικοῦ, ἠθικοῦ καὶ πολιτικοῦ ὀργασμοῦ ὡς χριστιανικὸς ἑλληνισμός. Ἡ τοιαύτη ἔκστασις τοῦ Πλωτίνου, νοουμένη ὡς ὕπνος καὶ ἀπώλεια τῆς συνειδήσεως καὶ ὡς ἄρσις τῆς νοήσεως, διαφέρουσα ὁπωσδήποτε τῆς ἐκστάσεως τῶν φρενῶν, συνᾴδει πληρέστατα πρὸς τὴν ἔννοιαν αὐτοῦ περὶ τοῦ ἑνὸς ἢ τοῦ Θεοῦ ὡς ἐστερημένου συνειδήσεως καὶ νοήσεως· διότι, ἀφοῦ ὁ Θεὸς κατὰ τὸν Πλωτῖνον νοεῖται οὐχὶ ὡς πνευματικὸν ὂν μετὰ νοῦ καὶ αὐτεξουσίου, ἀλλ' ὡς φυσικόν τι, ὅμοιον πρὸς τὸ πῦρ ἢ τὸ φῶς, τυφλῶς καὶ κατὰ φυσικὴν ἀναγκαιότητα ἐνεργοῦν καὶ ἀκτινοβολοῦν, ἦτο ἀνάγκη ν' ἀποβάλῃ ὁ ἄνθρωπος τὴν ἑαυτοῦ συνείδησιν, νὰ καταφρονήσῃ τῆς νοήσεως, νὰ ἐξομοιωθῇ οὐχὶ «τοῖς κτήνεσι τοῖς ἀνοήτοις», οὐδὲ πρὸς «θαλασσίους πνεύμονας ἢ ὄστρεα» (Πλατων. Φιληβ. κ. 9. σ. 21), ἀλλὰ πρός τι πολλῷ ὑποδεέστερον πάντων τούτων, πρὸς τὸ ἄψυχον πῦρ καὶ τὸ φῶς, ὅπως ἔλθῃ εἰς κοινωνίαν, ἑνωθῇ καὶ ταυτισθῇ πρὸς τοιοῦτον θεὸν καὶ ὑψωθῇ οὕτω «εἰς τὸ ἄβατον τοῦτο ὕψος, ὅπου δὲν ὑπάρχει πλέον διάκρισις μεταξὺ νοῦ καὶ νοουμένου, φωτὸς καὶ ὁρωμένου, ἀλλ' ἀκτινοβολεῖ αὐτὴ ἡ ὕψις τοῦ ἀνειδέου, ἡ γεννῶσα τὸν νοῦν αὐγή» (σελ. 535). Ἐκ τοῦ οὕτω νοουμένου Θεοῦ, ὁμοίου πρὸς φῶς ἢ αὐγήν, ἀπορρέει ἢ ἐκχέεται ὁ κόσμος «κατὰ τὸν νόμον τῆς ἐκχύσεως, ἀπορροῆς, ἀκτινοβολίας» (σελ. 537). Ὁ νόμος δ' οὗτος τῆς ἀπορροῆς, ἐκχύσεως, ἀκτινοβολίας, καθ' ὃν ὁ κόσμος ἀπορρέει, ἀκτινοβολεῖ ἐκ τοῦ Θεοῦ, «εἶναι κατά τε τὴν λογικὴν καὶ τὴν πεῖραν ἀπαράβατος καὶ μόνος ἱκανὸς νὰ ἐξηγήσῃ τὴν γένεσιν τῶν ὄντων» (αὐτόθι). Ἐνῷ ἀλλαχοῦ, ὡς εἴδομεν, ὁ Πλωτῖνος νοεῖ τὸν Θεὸν ὡς ἀφῃρημένην μονάδα, ὡς ἄρσιν πάσης ἐν τῷ κόσμῳ πολλαπλότητος, ἄνευ οὐσίας καὶ πραγματικότητός τινος, ἐνταῦθα πρὸς ἐξήγησιν τῆς γενέσεως τοῦ κόσμου, ἀντιφάσκων πρὸς τὴν περὶ αὐτοῦ ἔννοιαν ἐκείνην, νοεῖ αὐτὸν ὡς φῶς ἢ φυσικήν τινα δύναμιν ἐνεργοῦσαν τυφλῶς κατὰ φυσικὴν ἀναγκαιότητα καὶ κατὰ τὸν νόμον τῆς ἀκτινοβολίας ἢ ἀπορροῆς. Ἡ τοιαύτη κατὰ τυφλὴν φυσικὴν ἀναγκαιότητα ἀπόρροια τοῦ κόσμου ἐκ τοῦ Θεοῦ θεωρεῖται ὑπὸ τοῦ κ. Ῥοῖδου ὡς λογικωτέρα τῆς κατὰ λογικὴν καὶ ἠθικὴν ἀναγκαιότητα δημιουργίας αὐτοῦ ὑπὸ τοῦ Θεοῦ διὰ τῆς νοήσεως καὶ ἐλευθέρας βουλήσεως αὐτοῦ. Κατὰ τὸν κ. Ῥοῖδην τὸν κόσμον καὶ τὸ σύμπαν τοῦτο συντάττει, διακοσμεῖ καὶ διακυβερνᾷ οὐχὶ ὁ νοῦς, «ὁ βασιλεὺς οὐρανοῦ τε καὶ γῆς», ὡς λέγει ὁ Πλάτων, ἀλλ' «ἡ τοῦ ἀλόγου καὶ εἰκῇ δύναμις καὶ τὸ ὕπῃ ἔτυχεν» (Πλάτων. Φιληβ. σ. 51), ἡ τυφλὴ καὶ φυσικὴ ἀναγκαιότης καὶ ὁ ἀπαράβατος νόμος τῆς ἀκτινοβολίας ἢ ἀπορροῆς! Καὶ αὐτὸν τὸν πνευματικὸν καὶ ἠθικὸν κόσμον διέπει κατὰ τὸν κ. Ῥοῖδην οὐχὶ ὁ ὑπέρτερος τοῦ φυσικοῦ νόμου πνευματικὸς καὶ ἠθικὸς νόμος, ὁ νόμος τῆς ἐλλόγου καὶ ἠθικῆς ἐλευθερίας, τῆς ἠθικῆς ἀναγκαιότητος, ἀλλ' ὁ νόμος ὁ διέπων τὸν φυσικὸν κόσμον, ἡ τυφλὴ καὶ φυσικὴ ἀναγκαιότης! (Ἀκολουθεῖ).

ΟΙΚΟΔΟΜΟΥΣΙΝ ΕΠΙ ΤΗΣ ΑΜΜΟΥ

Πολλὰ πολλάκις ἐναντία τῶν ἀληθειῶν, ἃς ὁ χριστιανισμὸς παραδέχεται, εἶπον καὶ ἔπραξαν οἱ πολέμιοι αὐτοῦ, ἀλλὰ ταῦτα ἢ καὶ καθ' ἑαυτὰ οἰκτραὶ ἀποπλανήσεις ἐξελέγχονται ἢ μετὰ μικρὸν ἀναιροῦνται ὑπ' ἀνθρώπων πάλιν τῆς τάξεως αὐτῶν, ἐνίοτε δὲ καὶ ὑπ' αὐτῶν τούτων.

Ἓν παραδείγματι:

Ὁ Βολταίρος ἔλεγεν ὅτι ὁ κατακλυσμὸς εἶνε μῦθος καὶ ὅτι τὰ ὄστρακα τὰ ἐπὶ τῶν κορυφῶν τῶν Ἄλπεων εὑρισκόμενα μετεφέρθησαν ὑπὸ τῶν ἀπείρων δεισιδαιμόνων χριστιανῶν τοῦ μεσαίωνος προσκυνητῶν τῶν ἁγίων τόπων (ἴδε Φιλοσοφ. μελέτας ὑπὸ Αὐγ. Νικολάου τόμ. Α'. σελ. 290).

Ἀλλ' ὁ A. Dóhay *ἀντιλέγει:*

«Διὰ νὰ πεισθῇ τις περὶ κατακλυσμοῦ μεγάλου καὶ καταστρεπτικοῦ δὲν εἶνε ἀνάγκη παραδόσεων οὔτε βιβλικῶν διηγήσεων· ἓν ἁπλοῦν βλέμμα ἐπὶ τὴν γῆν ἀρκεῖ» (ἴδε Histoire naturelle page *10).*

Ὁ Φρειδερίκος Β', βασιλεὺς τῆς Πρωσσίας, ἂν καὶ μέγας στρατηγὸς καὶ πολιτικὸς ἀνήρ, δὲν ἦτο ὅμως τοιοῦτος καὶ ὡς φιλόσοφος· ἵνα δῆθεν διαψεύσῃ τὸ «οὐχὶ δύο στρουθία ἀσσαρίου πωλεῖται;» καὶ «ἓν ἐξ αὐτῶν οὐ πεσεῖται ἄνευ τοῦ θελήματος τοῦ πατρὸς ἡμῶν (Ματθ. κεφ. ι'. ἐδ. 29), διέταξε νὰ φονεύσωσι πέντε, εἰ δυνατόν, τὰ στρουθία τῆς ἐπικρατείας του, ἐπὶ τῇ προφάσει ὅτι ἔφαγον τὰ κεράσιά του. Μετ' ὀλίγα ὅμως ἔτη οὔτε κεράσια οὔτε ἄλλα ὀπωρικὰ εὐδοκίμουν καθ' ὅλην τὴν Πρωσσίαν. Κατενοήθη τότε ὅτι αἱ κάμπαι, τὰς ὁποίας κατέστρεφον τὰ στρουθία, ὅπερ ἠγνόει ὁ φιλόσοφος, πολλαπλασιασθεῖσαι κατέστρεφον τὰ δένδρα (ἴδε περὶ τῆς χρησιμότητος τῶν πτηνῶν ὑπὸ Κ. Ι. Μαρουδῆ σελ. 157—158).

Ὁ Βύχνερ εἰς τὸ σύγγραμμα αὐτοῦ «Δύναμις καὶ Ὕλη» ἀναφέρει φιλόσοφόν τινα, ὅστις, ἐπειδὴ μὲ τὸ ἀτελὲς αὐτοῦ τηλεσκόπιον δὲν ἠδυνήθη νὰ ἴδῃ τοὺς δύο δορυφόρους τοῦ Ἄρεως, ἠρνήθη τὴν πρόνοιαν τοῦ Θεοῦ.

Ὁ Βύχνερ δὲν παραδέχεται δημιουργὸν τοῦ παντός, ἀλλὰ φρονεῖ ὅτι ἐξ ἑαυτοῦ ὁ κόσμος διεπλάσθη. Ὁ Δαρβῖνος ὅμως παραδέχεται ὅτι ἐκ δημιουργοῦ ἔλαβον τὰ ὄντα τὴν πρώτην καὶ ἀρχικὴν αὐτῶν μορφὴν καὶ τὸ εἶναι. Ὁ Βύχνερ καλεῖ διὰ τοῦτο τὸν Δαρβῖνον ὑποκριτήν.

Οἱ ὑλισταὶ ἰσχυρίζονται ὅτι εὑρίσκουσιν ἐν τοῖς ζῴοις θρησκείαν καὶ ἠθικήν· τοὐναντίον ὅμως τὰς ἰδιότητας ταύτας δὲν εὑρίσκουσιν ἐν τοῖς ἀγρίοις ἀνθρώποις (ἴδε Ν. Φάσις τοῦ Ὑλισμοῦ σελ. 244 ὑπὸ Σούγκρα). Καὶ ὅμως ὁ διάσημος σοφὸς Quatrefages *λέγει· «Βαθμηδὸν ἡ ἀλήθεια ἐκλάμπει καὶ οὕτως οἱ Αὐστραλοί, οἱ Μελανήσιοι, οἱ Βόσχοι, οἱ Ὁττεντότοι, οἱ Κάφροι, οἱ Βεχουάνα δὲν θεωροῦνται πλέον ἄθεοι, ὡς τινες ἀτόπως ἐδόξασαν, ἀλλ' ὄντα θρησκευτικά (ἴδε* L'espèce Humaine p. 350).

Ὁ Στρόους ἐπεχείρησε νὰ ἀποδείξῃ εἰς τὴν πρώτην ἔκδοσιν τοῦ συγγράμματός του «ὁ

βίος τοῦ Ἰησοῦ», ὅτι ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς εἶνε μυθολογικὸν πρόσωπον. Εἰς τὴν δευτέραν ὅμως ἔκδοσιν τοῦ βιβλίου του τούτου λέγει· Ὄχι, ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς δὲν εἶνε μυθολογικὸν πρόσωπον (ἴδε Θρησκεία καὶ Ἐπιστήμη ὑπὸ Ἱ. Σκαλτσούνη σελ. 336).

Ὁ Brothier θαυμάζει, διότι ὁ Κομφούκιος πεντακόσια ἔτη πρὸ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ εἶπεν· «Ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου ὡς σεαυτόν» (ἴδε Histoire de la philosophie, 4η ἔκδοσις, σελ. 36—37). Ὁ φιλόσοφος δ' ὅμως οὗτος ἤθελε θαυμάσει πολὺ περισσότερον, ἂν εἴξευρεν ὅτι τὸ ἀξίωμα τοῦτο ἐρρέθη ὑπὸ τῆς Θείας Γραφῆς χίλια ἔτη πρὸ τοῦ Κομφουκίου (ἴδε Λευϊτικὸν κεφ. 19ον ἐδ. 18).

Ὁ αὐτὸς ἐν σελ. 89 τοῦ αὐτοῦ συγγράμματός του λέγει ὅτι ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς δὲν προέφερέ ποτε τὰς λέξεις ἐλευθερία καὶ πατρίς. Εἰς τὸ κατὰ Λουκᾶν ὅμως Εὐαγγέλιον (κεφ. 4ον ἐδάφ. 18) λέγει τάδε· «Μὲ ἀπέστειλε διὰ νὰ εὐαγγελίζωμαι πρὸς τοὺς πτωχούς . . . νὰ κηρύξω πρὸς τοὺς αἰχμαλώτους ἐλευθερίαν», καὶ «ἂν ὁ υἱὸς σᾶς ἐλευθερώσῃ, ὄντως ἐλεύθεροι θέλετε εἶσθαι». (Ἰωάν. κεφ. 8, ἐδάφ. 32—36). Εἰς δὲ τὸ 13ον κεφ. 57 ἐδάφ. τοῦ Ματθαίου ἀναφέρεται καὶ ἡ λέξις πατρίς.

Πρό τινων ἐτῶν ὁ κ. Α. Δ. Παπαδιαμαντόπουλος, ὑφηγητὴς τοῦ ποινικοῦ δικαίου, εὗρε, λέγει, τὴν ἀλήθειαν εἰς τὰ βιβλία τοῦ κ. Λιττρέ, ἣν ματαίως ἐζήτησεν εἰς τὰ Χριστιανικὰ βιβλία!! (ἴδε Πολιτικὴν καὶ φιλολολ. ἐπιθεώρησιν 1881 Μαΐου 30, Ἀθήνας σελ. 331). Ὁ Ἐρνέστος Ρενὰν ὅμως, ὡς καὶ ὁ Στράουσ, ὁ τὸν βίον ἀφιερώσας, ὅπως διὰ τῆς αὐστηρᾶς κριτικῆς διασείσῃ τὴν χριστιανικὴν θρησκείαν, ἰδοὺ τί λέγει εἰς τὸ νέον αὐτοῦ σύγγραμμα «Ὁ βίος τοῦ Ἰησοῦ»· «Ὁ Ἰησοῦς προεκήρυξε τὴν ἀλήθειαν τοῦ πνεύματος καὶ ἔθετο τὰ θεμέλια τῆς ἀληθοῦς θρησκείας» (ἴδε Θρησκεία καὶ Ἐπιστήμη ὑπὸ Ἰωάν. Σκαλτσούνη, σελ. 338). Ὁ δὲ Στράουσ ἰδοὺ τί λέγει ἐν τρίτῃ καὶ νεωτέρᾳ ἐκδόσει τοῦ βιβλίου του «Ὁ βίος τοῦ Ἰησοῦ»· «Οὐδεὶς θὰ ἔχῃ τὸ δικαίωμα καὶ οὐδεὶς ποτε θὰ λάβῃ τὴν θρασύτητα νὰ τεθῇ πλησίον τοῦ Ἰησοῦ» (ἴδε Θρησκεία καὶ Ἐπιστήμη ὑπὸ Ἱ. Σκαλτσούνη σελ. 336). Ἐνίοτε οἱ νυκτοκλέπται κατὰ λᾶθος εἰσέρχονται εἰς τὰς οἰκίας τῶν πτωχῶν, ἵνα κλέψωσί τι, ὅπερ οἱ πτωχοὶ ἐν πλήρει μεσημβρίᾳ δὲν εὑρίσκουσιν! Ἂν ἡ ἀλήθεια εὑρίσκετο εἰς τὰ συγγράμματα τοῦ Λιττρέ, διατί αὐτὸς ὁ Λιττρὲ δὲν τὴν εὗρεν εἰς τὰ βιβλία του καὶ τὴν εὗρεν εἰς τὰ χριστιανικὰ βιβλία; Διότι οὗτος, ὡς γνωστόν, ὀλίγας ἑβδομάδας πρὸ τῆς τελευτῆς του, ἐπίστευσεν εἰς τὴν ἀλήθειαν τοῦ Χριστιανισμοῦ, καὶ τὴν προτεραίαν τοῦ θανάτου αὐτοῦ βαπτισθεὶς (ἦτο ἀβάπτιστος) ἐκοινώνησε τῆς θείας εὐχαριστίας (ἴδε Ἀθηναΐδος φύλ. Αὐγούστου, σελ. 118, 1881, Ἀθήναις).

Ταῦτα πάντα καταδεικνύουσιν ὅτι οἱ ἀντιδρῶντες καὶ ἀντιλέγοντες τῷ χριστιανισμῷ οἰκοδομοῦσιν ἐπὶ τῆς ἄμμου.

Ἐν Οἰνόῃ.

Ἠλίας Μεϊμαρίδης, ἰατρός.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΑΓΑΠΗΣ ΤΟΥ ΘΕΟΥ

ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΑΝΘΡΩΠΟΝ

«Ἴδετε ποταπὴν ἀγάπην δέδωκεν ἡμῖν ὁ Πατήρ, ἵνα τέκνα Θεοῦ κληθῶμεν» (Α'. Ἰωάνν. Γ'. 1).

Ὁ Θεὸς εἰς πάντα τὰ ἔργα αὐτοῦ τὰ ἐν οὐρανῷ καὶ τὰ ἐπὶ τῆς γῆς, μέγας καὶ θαυμαστὸς καταφαίνεται, καὶ διὰ τοῦτο θεοπρεπῶς ὑμνολογεῖται, καὶ λατρεύεται ὑπὸ πάντων τῶν λογικῶν αὐτοῦ κτισμάτων. Διὰ τῆς παντάφου παντοδυναμίας του ἐποίησεν ἐκ τοῦ μηδενὸς τὰ σύμπαντα, τὰ ὁρατὰ καὶ τὰ ἀόρατα, καὶ μόνῳ τῷ πανσθενουργῷ αὐτοῦ θελήματι ἐπλήσθησαν ζωῆς καὶ κινήσεως καὶ ἐξαισίου καλλονῆς καὶ ὡραιότητος τὰ δημιουργήματα αὐτοῦ. «Μέγας ὁ Κύριος ἡμῶν καὶ μεγάλη ἡ ἰσχὺς αὐτοῦ καὶ τῆς συνέσεως αὐτοῦ οὐκ ἔστιν ἀριθμός»· ψάλλει ὁ προφητάνας, ἐνθουσιῶν ἐν τῇ θεωρίᾳ τῶν ἔργων τοῦ Θεοῦ.

Ἀλλὰ τὸ προσκυνητὸν καὶ ὑπερένδοξον μεγαλεῖον τοῦ Παντοκράτορος, ἀποκαλύπτεται ἐξόχως εἰς τὰ ἔργα τῆς ἀγάπης καὶ τῆς εὐσπλαγχνίας αὐτοῦ· ὅθεν οὐδὲν ἄλλο τοσοῦτον κινεῖ εἰς ἔκστασιν καὶ θαυμασμὸν τὴν εὐλαβῆ ψυχὴν τοῦ εὐσεβοῦς ἀνθρώπου, ὅσον ἡ ἄπειρος καὶ ἀνεκδιήγητος ἀγάπη καὶ ἀγαθότης τοῦ Θεοῦ, μεθ' ἧς προνοεῖ καὶ μεριμνᾷ ἀκατα-παύστως περὶ πάντων τῶν κτισμάτων αὐτοῦ, ὡς καὶ περὶ τῶν ἐλαχίστων ἀκμῆ· ὅθεν Κύριος ὁ Θεὸς ἡμῶν καλεῖται καὶ Πατὴρ ἡμῶν ἐπουράνιος, διὰ τὴν αἰώνιον αὐτοῦ ἀγάπην πρὸς ἡμᾶς τοὺς ἀνθρώπους· Ὁ μὴ ἀγαπῶν οὐκ ἔγνω τὸν Θεόν, ὅτι ὁ Θεὸς ἀγάπη ἐστίν»· λέγει συμφώνως πρὸς ταῦτα ὁ ἠγαπημένος ἀπόστολος τοῦ Χριστοῦ καὶ εὐαγγελιστὴς Ἰωάννης (Β', Ἰωάνν. Δ', 8).

Καὶ ὄντως, ἀδελφοί, ὁ Θεὸς εἶναι ἀγάπη, ἀγάπη καθ' ἑαυτόν, ἀγάπη πρὸς πάντα τὰ ἔργα αὐτοῦ· αἰωνίως δὲ μακάριος ἐν ἑαυτῷ ὑπάρχων, διὰ τὸν ἀνεξάντλητον πλοῦτον τῆς ἀγάπης αὐτοῦ, ἐδημιούργησε τόν τε ὁρατὸν καὶ τὸν ἀόρατον κόσμον, ὅπως καταστήσῃ αὐτὸν μέτοχον τῆς ἀγάπης καὶ τῆς χάριτος αὐτοῦ. Ἔπλασε δὲ κατ' εἰκόνα ἰδίαν καὶ καθ' ὁμοίωσιν καὶ τὸν ἄνθρωπον, βραχύ τι παρ' ἀγγέλους ἠλαττωμένον, καὶ ὡς τὸ λαμπρότερον γνώρισμα τῆς σοφίας καὶ τῆς γνώσεως αὐτοῦ, δόξῃ καὶ τιμῇ ἐστεφάτωσεν αὐτόν, πάντα ὑπέταξεν ὑπὸ τοὺς πόδας αὐτοῦ, καὶ ἐστέλλισε τὴν ψυχὴν καὶ τὸ σῶμά του, διὰ προσόντων καὶ χαρισμάτων ἐξόχων, ἅτινα μελετῶν καὶ θαυμάζων ὁ προφήτης καὶ βασιλεὺς τοῦ Ἰσραὴλ ἔλεγε πρὸς τὸν Θεόν. Κύριε, ἐθαυμαστώθη ἡ γνῶσίς σου ἐξ ἐμοῦ, ἐκραταιώθη, οὐ μὴ δύνωμαι πρὸς αὐτήν».

Ἀλλὰ καὶ διὰ τοὺς ἀνεξαντλήτους θησαυροὺς τῆς ἀγάπης ταύτης πρὸς τὸν ἄνθρωπον, ὁ ἐπουράνιος Πατὴρ παρεσκεύασεν οὐράνιον βασιλείαν, καὶ μακαριότητα ἀπελεύκητον, διὰ τοὺς ἀγαπῶντας αὐτόν, καὶ ψυλάττοντας ἐπὶ εἰς Γῆς τὰς ἁγίας αὐτοῦ ἐντολάς.

Ἐγκύψωμεν λοιπὸν εἰς τὰ σεπτὰ μυστήρια τῆς θείας ταύτης ἀγάπης, μετὰ πίστεως καὶ εὐλαβοῦς προσοχῆς, ὅπως ἴδωμεν ποταπὴν ἀγάπην δέδωκεν ἡμῖν ὁ Πατὴρ ἡμῶν ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς, ἵνα τέκνα Θεοῦ κληθῶμεν· διότι ἄνευ πίστεως χριστιανικῆς καὶ εὐλαβοῦς προσοχῆς, ὁ Θεὸς, ὁ κόσμος καὶ ὁ ἄνθρωπος, τὰ ὕψιστα ταῦτα καὶ σχετικὰ πρὸς ἄλληλα ἀντικείμενα τῆς ἀνθρωπίνης διανοίας καὶ γνώσεως, μένουσι πάντη ἀκατανόητα καὶ ἀπροσπέλαστα εἰς τὸν ἀνθρώπινον λογισμόν, ἤ, ἄνευ πίστεως καὶ εὐλαβείας ἐξεταζόμενα, φέρουσιν εἰς ἀθεΐαν καὶ ἀπόγνωσιν καὶ καταστροφήν, ὡς ἡ καθημερινὴ πεῖρα ἀριδήλως μαρτυρεῖ περὶ τούτου.

Ἐπὶ πάντα τὰ ἔργα τοῦ Θεοῦ λαμπρῶς καταφαίνεται ἡ ἀγαθότης καὶ ἡ ἀγάπη αὐτοῦ πρὸς ἡμᾶς τοὺς ἀνθρώπους· καὶ πανταχόθεν περικυκλούμεθα ὑπὸ ζώντων καὶ μεγαλοφθόγγων μαρτύρων τῆς ὑπὲρ ἡμῶν πατρικῆς αὐτοῦ προστασίας καὶ ἀδιαλείπτου προνοίας. Ἐὰν ἀναβλέψωμεν πρὸς τὸν οὐρανόν, βλέπομεν μετὰ θαυμασμοῦ καὶ ἐκστάσεως, ὅτι τὸ μὲν ἄπειρον καὶ ἔναστρον στερέωμα ἀναγγέλλει τὴν ποίησιν τῶν θείων χειρῶν, οἱ δ' ἐν αὐτῷ φωστῆρες τῆς ἡμέρας καὶ τῆς νυκτὸς διηγοῦνται τὴν δόξαν, τὴν σοφίαν καὶ τὴν πρὸς ἡμᾶς τοὺς ἀνθρώπους ἀγάπην τοῦ Παντοκράτορος, ὅστις, ἀνεξίκακος καὶ φιλάνθρωπος ὤν, «ἀνατέλλει τὸν ἥλιον αὐτοῦ ἐπὶ πονηροὺς καὶ ἀγαθοὺς καὶ βρέχει ἐπὶ δικαίους καὶ ἀδίκους» (Ματθ. Ε', 45). Ἐὰν δὲ ἀποβλέψωμεν πρὸς τὰ ἐπὶ τῆς γῆς, θαυμάζομεν μετ' εὐγνωμοσύνης τὴν περὶ ἡμᾶς πρόνοιαν καὶ ἀγάπην τοῦ οὐρανίου ἡμῶν Πατρός, καὶ ἀναφωνοῦμεν μετὰ τοῦ προφήτου. Ὡς ἐμεγαλύνθη τὰ ἔργα σου, Κύριε, πάντα ἐν σοφίᾳ καὶ ἐν ἀγάπῃ ἐποίησας· ὡς θαυμαστὸν τὸ ὄνομά σου ἐν πάσῃ τῇ γῇ.

Καὶ ὅταν ἡ καρδία ἡμῶν ὑπάρχῃ καθαρὰ ἀπὸ πονηρῶν διαλογισμῶν, ὁ δὲ νοῦς καταυγάζηται ὑπὸ τοῦ φωτὸς τῆς πίστεως καὶ τῆς ἐπιστήμης, τότε μάλιστα αἰσθανόμεθα βαθυτάτην εὐλάβειαν καὶ εὐγνωμοσύνην πρὸς τὸν Πατέρα ἡμῶν τὸν ἐν τοῖς οὐρανοῖς, διὰ τὴν ἀφθῆ ἡμᾶς ἐρρύητον αὐτοῦ ἀγάπην καὶ πρόνοιαν. Ἀλλ' οἴμοι! καθ' ὃν καιρὸν διατελοῦμεν δοῦλοι τῆς ἁμαρτίας, ἢ ἀποτυφλούμεθα ὑπὸ τοῦ καπνοῦ τῆς πεφυσιωμένης καὶ ψευδοῦς γνώσεως, τῆς ἀλαζονείας τοῦ βίου καὶ τῆς τυραννίας τῶν παθῶν, τότε ἔχοντες καρδίαν σκληρὰν, ὡς ἡ πέτρα, καὶ νοῦν παραλογιζόμενον, πεπιωρωμένον καὶ σκοτεινόν, οὐν αἰσθανόμεθα οἱ ταλαίπωροι τὸ μεγαλεῖον τοῦ Θεοῦ, οὐδὲ τὴν πρὸς ἡμᾶς αὐτοῦ ἀγάπην. Τὸ δὲ φοβερώτερον, ὅτι καὶ ἀρνούμεθα πολλάκις ταῦτα πάντα, ὅπως ἀποδείξωμεν ἑαυτοὺς σοφωτέρους δῆθεν τῶν ἄλλων καὶ ὑπερτέρους τοῦ πιστεύοντος λαοῦ, ἢ ὅπως κατασιγάσωμεν τοὺς ἐλέγχους τῆς συνειδήσεως, διαμαρτυρομένης καὶ βοώσης καθ' ἡμῶν, ἐν ἀπιστίᾳ, πλανοπλάνῃ καὶ ἀθεοφοβίᾳ, τυχόν, διαπορευομένων.

Ἀλλὰ καὶ ὅταν ὁ οὐράνιος ἡμῶν Πατὴρ ἐπισκέπτηται ἡμᾶς διὰ θλίψεων καὶ συμφορῶν πρὸς τὸ συμφέρον ἡμῶν, ὅπως ἐξυπνίσῃ ἡμᾶς, καθεύδοντας τὸν ὀλέθριον ὕπνον τῆς ἁμαρτίας, καὶ οὕτως, ἐμπνεύσῃ τὴν πρὸς ἡμᾶς αὐτοὺς, τὴν πρὸς αὐτὸν καὶ τὴν πρὸς τὸν πλησίον ἀληθῆ καὶ σωτήριον ἀγάπην, καὶ τότε ἀκόμη ἡ παιδεύουσα καὶ πατάσσουσα αὐτοῦ δεξιὰ εἶναι εὐεργετικὴ καὶ χαριτόβρυτος, καὶ μάλιστα ὅταν συνετισθέντες διὰ τῆς θείας ταύτης δοκιμασίας, ἐγκαταλίπωμεν τὴν κατέχουσαν καὶ ἐξευτελίζουσαν ἡμᾶς ἁμαρτίαν, καὶ ἐπιστρέψωμεν πρὸς τὸν Θεὸν τὸν ζῶντα, τὸν ἐμπιπλῶντα ἐν ἀγαθοῖς τὴν ἐπιθυμίαν ἡμῶν, τὸν λυτρούμενον ἐκ φθορᾶς τὴν ζωὴν ἡμῶν, τὸν στεφανοῦντα ἡμᾶς ἐν ἐλέει καὶ οἰκτιρμοῖς.

Ἴδετε λοιπόν, ἀδελφοί, ἡλίκην ἀγάπην δέδωκεν ἡμῖν Θεὸς ὁ Πατὴρ, ἵνα τέκνα Θεοῦ κληθῶμεν, ἡμεῖς οἱ ἀγαπῶντες αὐτὸν καὶ φυλάττοντες τὰς ἁγίας αὐτοῦ ἐντολάς.

(Τὸ τέλος εἰς τὸ ἑπόμενον)

ΓΡ. ΓΩΓΟΣ, ἀρχιμανδρίτης.

ΠΩΣ ΓΙΝΕΤΑΙ ΕΝ ΡΩΣΣΙΑ

Η ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΙΣ ΤΟΥ ΚΛΗΡΟΥ

Εἰς ὅλα τὰ κράτη ὅλαι αἱ ἐκκλησιαστικαὶ ἀρχαί, καὶ αὗται ἐν πολλοῖς οἱ ἁρμόδιοι πολιτικαί, πρῶτον πάντων μέλημα ἔχουσι πῶς νὰ

ἐκπαιδεύσωσι, καθὼς νομίζουσι καλλίτερον, τὴν νέαν γενεάν, εἰς τὴν ὁποίαν πρόκειται νὰ ἀνατεθῇ τὸ ὑψηλότερον μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων ἔργον, τὸ ἔργον τῆς ἱερωσύνης. Συμβαίνει τὸ ὅμοιον καὶ εἰς τὴν πατρίδα ἡμῶν; Ὅλοι γνωρίζομεν τί παρ' ἡμῖν συμβαίνει.

Ἐνῷ οὐδεὶς γίνεται ἰατρός, χωρὶς πρότερον νὰ σπουδάσῃ εἰς τὴν ἰατρικὴν σχολὴν τοῦ πανεπιστημίου, ἐνῷ οὐδεὶς διορίζεται δημοδιδάσκαλος, χωρὶς νὰ σπουδάσῃ πρότερον εἰς τὸ διδασκαλεῖον, ἐνῷ οὐδεὶς γίνεται ἀξιωματικός, οὐδὲ ὑπάλληλος οἱοσδήποτε, οὐδὲ ἁπλοῦς τελωνοφύλαξ, ἂν δὲν σπουδάσῃ εἰδικῶς, ἂν δὲν ἔχῃ τὰ ἀπαιτούμενα προσόντα, ἂν δὲν δοκιμασθῇ πρότερον, γίνεται ὅμως ἱεροδιάκονος, χειροτονεῖται ἱερεύς, ἀναδείκνυται πολλάκις ἀρχιερεύς, ὁ τυχών, χωρὶς πολὺ πολὺ νὰ ἐξετασθῇ ὁ βίος του, χωρὶς πολλάκις νὰ γνωρίζῃ νὰ ἀναγινώσκῃ, ἄνθρωπος σκοτεινὸς τὸν νοῦν, χυδαίων αἰσθημάτων, σκαιὸς τοὺς τρόπους, ἀνίκανος συνήθως νὰ μετέλθῃ καὶ τὸ προστυχώτερον ἐπάγγελμα. Καὶ τὸ χείριστον ὅτι εἰσχωροῦσι καὶ ἐνταῦθα αἱ συστάσεις, αἱ ἀπαιτήσεις, αἱ πιέσεις τῶν κομματαρχῶν, τῶν βουλευτῶν, τῶν ἰσχυρῶν, καὶ ἀλλοίμονον ἂν σύ, ὁ ἐκκλησιαστικὸς ἄρχων, δὲν ὑποκύψῃς εἰς τὰς εἰσηγήσεις τοῦ δεῖνα ἢ τοῦ δεῖνα, ὅπως εἰσαγάγῃς εἰς τὴν ἐκκλησίαν νέον ἐξευτελιστικὸν στοιχεῖον τοῦ ἱερωτάτου ἀξιώματος. Ἑτοιμάζου τότε νὰ ἀκούσῃς ὅσα ἔχεις καὶ ὅσα δὲν ἔχεις καὶ ὅσα ἡ ὀργὴ καὶ ἡ διαβολὴ καὶ ἡ μηχανορραφία δύναται ἀκόπως νὰ συρράψῃ ἐναντίον σου.

Ὅτε λοιπὸν οὐδεμία σχεδὸν ἐκπαίδευσις τοῦ κλήρου γίνεται παρ' ἡμῖν, ὅτε οἱ τυχαῖοι προχείρως καὶ ὑπεραρίθμως εἰσάγονται εἰς τὰς τάξεις αὐτοῦ, εἶνε ζήτημα μεγίστου ἐνδιαφέροντος νὰ μάθωμεν πάντες τί γίνεται εἰς τὰ ἄλλα ἔθνη πρὸς ἐκπαίδευσιν τοῦ κλήρου αὐτῶν, καὶ μάλιστα τὸ τί γίνεται ἐν Ῥωσσίᾳ, εἰς ὁμόδοξον κράτος, κατὰ μίμησιν τοῦ ὁποίου νομίζομεν ὅτι ἔχομεν καὶ ἡμεῖς διοργανώσει τὰ τῆς ἐκκλησίας ἡμῶν.

Τίς εἶδεν; Ἴσως ἡ γνῶσις αὕτη μᾶς κάμῃ νὰ ἐντραπῶμεν, νὰ φιλοτιμηθῶμεν, νὰ πράξωμεν καὶ ἡμεῖς κάτι πρὸς ἐκπαίδευσιν τοῦ κλήρου μας, νὰ ἀποφασίσωμεν κἂν νὰ μὴ χειροτονήσωμεν οὐδένα εἰς τὸ ἑξῆς, ἂν δὲν ἔχῃ δίπλωμα σχολῆς ἱερατικῆς, ἂν δὲν ὁμολογῆται ἀμέμπτου βίου, ἂν δὲν ἔχῃ οἰκογένειαν ἔντιμον.

Ἂν κενωθῇ θέσις τις, ἣς διορίζηται εἰς αὐτὴν εἷς ἐκ τῶν ὑπεραρίθμων, ἧς συγχωνεύονται αἱ ἐνορίαι. Ὅταν δὲ αἱ ἐνορίαι καὶ οἱ δῆμοι λάβωσι τὴν ἀπόφασιν ὅτι μόνον ἀπόφοιτοι ἱερατικῆς τινος σχολῆς θὰ χειροτονῶνται, τότε, ἂν δὲν θέλωσι νὰ μείνωσιν ἄνευ ἱερέως, θὰ ἀναγκάζωνται νὰ πέμπωσι προηγουμένως ὑποτρόφους εἰς τὰς ἱερατικὰς σχολάς, καὶ ἂν αἱ ὑπάρχουσαι δὲν ἀρκῶσιν, ἡ ἀπαίτησις τῶν πολιτῶν θὰ ἀναγκάζῃ τὰς κηβερνήσεις νὰ λαμβάνωσι τὰ μέτρα των.

Πῶς λοιπὸν γίνεται ἡ ἐκπαίδευσις τοῦ κλήρου ἐν Ῥωσσίᾳ; Τοῦτο θὰ τὸ μάθωμεν λεπτομερῶς ἐκ τῶν κανονισμῶν τῶν σεμιναρίων της καὶ τῶν ἄλλων σχολῶν της μεταφρασθέντων ἐκ τοῦ Ῥωσσικοῦ ὑπὸ τοῦ Ἱεροδιακόνου κ. Πασχαλίδου. Ἰδοὺ δημοσιεύομεν σήμερον τὸ πρῶτον τῶν τοιούτων κανονισμῶν κεφάλαιον.

ΤΑ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΣΕΜΙΝΑΡΙΑ ΤΗΣ ΡΩΣΣΙΑΣ ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΙ ΑΥΤΩΝ

Κεφάλαιον Α'. Γενικαὶ ἀρχαί.

1. Τὰ ἐκκλησιαστικὰ σεμινάρια εἰσὶν ἐκπαιδευτικὰ καθιδρύματα πρὸς παρασκευὴν τῆς νεολαίας εἰς διακονίαν τῇ ὀρθοδόξῳ Ἐκκλησίᾳ.

2. Τὰ σεμινάρια καθιδρύονται τῇ ἀδείᾳ τῆς ἁγιωτάτης συνόδου, καὶ συντηροῦνται διὰ τῶν ὧν αὕτη διατίθησι μέσων πρὸς τῇ εὐμενεστάτῃ διορουμένῳ βοηθήματι ἐκ τοῦ αὐτοκρατορικοῦ ταμείου.

3. Τὰ σεμινάρια, ὑπὸ τὴν κυρίαν ὄντα διεύθυνσιν τῆς ἁγιωτάτης συνόδου, διατελοῦσιν ἐν τῇ ἐγγυτάτῃ καὶ ἀμεσοτάτῃ δικαιοδοσίᾳ τῶν ἀρχιερέων τῆς ἐπαρχίας.

4. Ἐν τῷ σεμιναρίῳ ὑπάρχουσι διευθυντής, ἐπίπτης, καὶ βοηθοὶ αὐτοῦ, διδάσκαλοι, πνευματικός, ὁ αὐτὸς καὶ ἱερεὺς τῆς ἐκκλησίας τοῦ σεμιναρίου, ἰατρός, οἰκονόμος καὶ ἐπίτιμος ἐπόπτης τῶν οἰκονομικῶν.

5. Ἐν τῷ σεμιναρίῳ ὑφίσταται ἐφορία διὰ τὰς ὡς πρὸς τὰ δικαστικά, τὴν ἠθικήν, καὶ τὰ οἰκονομικὰ ὑποθέσεις.

6. Ἐν τῷ σεμιναρίῳ γίνονται δεκτοὶ νέοι τῆς ὀρθοδόξου ὁμολογίας ἐξ ὅλων τῶν τῆς κοινωνίας τάξεων.

7. Ἐν τῷ σεμιναρίῳ ὑπάρχουσιν ἓξ τάξεις μετὰ ἑνὸς ἔτους διδασκαλίας ἐν ἑκάστῃ.

8. Ἐν ταῖς πολυανθρώποις ἐπαρχίαις δυνατὸν νὰ ἱδρυθῶσι προϋπολογισμένα παράλληλα τμήματα, δαπάναις τῆς ἁγιωτάτης συνόδου, ἐν τισιν, ἢ ἐν ὅλαις ταῖς τάξεσι τῶν σεμιναρίων, συμφώνως ταῖς ἀνάγκαις ἑκάστης ἐπαρχίας.

9. Κατ' ἐπιθυμίαν τῶν κληρικῶν διὰ τοὺς παῖδας αὐτῶν δυνατὸν νὰ ἱδρυθῶσι δαπάναις τοῦ τόπου ἐκτὸς τοῦ προϋπολογισμοῦ παράλληλα τμήματα ἐπὶ ταῖς αὐταῖς βάσεσι μετὰ τάξεων κατὰ τὸν προϋπολογισμὸν ὁριζόμενα.

10. Διὰ τὴν διδασκαλίαν ἐν τῷ σεμιναρίῳ διδακτρα δὲν εἰσπράττονται.

11. Οἱ ὀρφανοὶ καὶ οἱ παῖδες τῶν πτωχῶν γονέων, οἱ διακρινόμενοι κατὰ τὰς προόδους ἐν ταῖς μαθήσεσι καὶ οἱ ἐξέχοντες κατὰ τὴν καλὴν διαγωγήν, γίνονται δεκτοὶ ἐπὶ βασιλικαῖς δαπάναις κατὰ τὸν ἀριθμὸν τῶν ὑπὸ τῆς ἁγιωτάτης συνόδου ὁριζομένων κενῶν θέσεων, συνῳδὰ ταῖς ἀνάγκαις ἑκάστης ἐπαρχίας.

12. Ἐν τοῖς σεμιναρίοις καθιδρύονται κοινόβια διὰ τοὺς βασιλικαῖς δαπάναις καὶ τοὺς αὐτοσυντηρήτους ὑποτρόφους, συνῳδὰ ταῖς τοῦ κανονισμοῦ διατάξεσιν.

12. Μετὰ τὸ πέρας τοῦ κύκλου τῶν μαθημάτων οἱ καλλίτεροι ἐκ τῶν ὑποτρόφων εἰσάγονται εἰς τὰς ἐκκλησιαστικὰς ἀκαδημίας, ἄλλοι δι' ἀναφορῶν διορίζονται ὑπὸ τῆς ἐπαρχιακῆς ἀρχῆς εἰς ἱερατικὰς καὶ ἐκκλησιαστικο-διακονικὰς θέσεις, ἢ ἀναλαμβάνουσι καθήκοντα διδασκάλου ἢ ἐπιστάτου ἐν ἐκκλησιαστικαῖς σχολαῖς.

Η ΑΝΑΓΚΗ ΤΗΣ ΠΡΟΣΕΥΧΗΣ

Φύσει ὁ ἄνθρωπος, καθὸ οὐ μόνον ἐκ ψυχῆς, ἀλλὰ καὶ σώματος συνιστάμενος, δὲν δύναται εἰμὴ καὶ ἐξωτερικῶς νὰ ἐκδηλώσῃ πᾶν οἱονδήποτε πραγματικῶς ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ ὑπάρχον αἴσθημα· διὸ καὶ διάφορα μεταχειρίζεται κινήματα, φωνάς, κραυγὰς καὶ νεύματα πρὸς ἐκδήλωσιν τῶν διαφόρων αὐτοῦ διανοημάτων καὶ συναισθημάτων· οὕτω λοιπὸν καὶ τὸ ἔμφυτον τῇ καρδίᾳ θρησκευτικὸν αἴσθημα δὲν δύναται ὁ ἄνθρωπος εἰμὴ καὶ ἐξωτερικῶς νὰ ἐκδηλώσῃ. Ὁ πιστεύων δηλαδὴ εἰς Θεὸν πάνσοφον, πανάγαθον, καὶ παντοδύναμον, βλέπων ἀφ' ἑνὸς τὰ μεγάλα καὶ θαυμαστὰ ἔργα, ἅτινα ὁ Θεὸς ἐν τῇ πανσοφίᾳ αὐτοῦ ἐποίησε, δὲν δύναται εἰμὴ νὰ δοξολογῇ αὐτὸν μετὰ πίστεως ἀναβοῶν «Ὡς ἐμεγαλύνθη τὰ ἔργα σου, Κύριε· πάντα ἐν σοφίᾳ ἐποίησας» (Ψαλ. ργ'. 25). Βλέπων ἀφ' ἑτέρου τὰ πολλὰ καὶ πλούσια ἀγαθά, ἅτινα ὁ Θεὸς ἐν τῇ φιλανθρωπίᾳ αὐτοῦ καθ' ἑκάστην ἐπ' αὐτὸν ἐπιδαψιλεύει, δὲν δύναται εἰμὴ νὰ εὐχαριστῇ αὐτὸν μετ' ἀγάπης ἀναβοῶν· «Τί ἀνταποδώσω τῷ Κυρίῳ περὶ πάντων, ὧν ἀνταπέδωκέ μοι»; (Ψαλ. ριέ. 3) Βλέπων τέλος καὶ τὴν ἑαυτοῦ ἀδυναμίαν ἀπέναντι τῆς θείας παντοδυναμίας, δὲν δύναται εἰμὴ προστρέχων πρὸς τὸν Θεὸν νὰ καθικετεύῃ αὐτὸν μετ' ἐλπίδος ἀνακράζων «Βοήθησόν μοι, Κύριε ὁ Θεός μου» (Ψαλ. ρή. 26). Ἀλλ' αἱ πρὸς τὰ τρία ταῦτα ἐσωτερικὰ τῆς θρησκείας στοιχεῖα, τὴν πίστιν, λέγω, τὴν ἀγάπην καὶ τὴν ἐλπίδα, ἀντιστοιχοῦσαι τρεῖς τοῦ ἀνθρώπου ἐν τῇ σχέσει αὐτοῦ πρὸς τὸν Θεὸν ἐξωτερικαὶ ἐνέργειαι, ἡ δοξολογία, ἡ εὐχαριστία καὶ ἡ ἱκεσία, εἶνε τὰ τρία οὐσιώδη τῆς προσευχῆς στοιχεῖα. Οὐσιώδης ἄρα τοῦ θρησκευτικοῦ αἰσθήματος ἐκδήλωσις εἶνε ἡ προσευχή. «Ἐπίστευσα, διὸ ἐλάλησα» (Ψαλ. ριέ. 1).

Ἐντεῦθεν ἕπεται ὅτι ἡ προσευχὴ εἶνε τοσοῦτον ἀναγκαία καὶ καθολική, ὅσον καὶ αὐτὴ ἡ θρησκεία. Καθὼς οὐδέποτε οὐδεμοῦ οὐδεὶς λαὸς ὑπῆρξε θρησκείας ἔρημος, οὕτως οὐδέποτε ὑπῆρξεν ἀνθρώπων κοινωνία προσευχῆς ἄμοιρος· τοὐναντίον δὲ μαρτυρεῖ ἡ ἱστορία, ὅτι παρ' ἅπασι τοῖς λαοῖς, μεγάλοις τε καὶ μικροῖς, ἐπισήμοις τε καὶ ἀσήμοις, πεπολιτισμένοις καὶ βαρβάροις ὑπῆρχεν ἡ προσευχή. Καὶ ἵνα παραλίπω τοὺς Ἰσραηλίτας, ὧν ἅπας ὁ βίος ἦν βίος προσευχῆς, βλέπομεν ὅτι καὶ οἱ δύο ἐπίσημοι τῆς ἀρχαιότητος λαοί, οἱ Ἕλληνες καὶ οἱ Ῥωμαῖοι, οὐδεμίαν ἐπεχείρουν ἐργασίαν εἴτε ἰδιωτικὴν εἴτε δημοσίαν, ἣν δὲν ἡγίαζον πρότερον δι' εὐχῶν καὶ θυσιῶν. Καὶ ἐν γένει ὁλόκληρον αὐτῶν τὸν βίον ἐθέρμαινε μὲν ἡ θρησκεία, ἐνεψύχου δὲ ἡ προσευχή. Καὶ εἶνε μὲν ἀληθὲς ὅτι ἐν τῷ πρὸ Χριστοῦ κόσμῳ καὶ ἰδίᾳ παρὰ τοῖς ἐθνικοῖς, καθὼς τὴν περὶ Θεοῦ ἰδέαν, οὕτω καὶ τὴν περὶ προσευχῆς ἔννοιαν εὑρίσκομεν ἀτελῆ, διεφθαρμένην καὶ ἀσαφῆ, οὐχ ἧττον ὅμως εἶνε ἄξιον σημειώσεως, ὅτι οὐδέποτε ὁ ἄνθρωπος εὑρέθη ταύτης ἐστερημένος, τοῦθ' ὅπερ ἐστὶν ἀναντίρρητος ἀπόδειξις τῆς ἀνάγκης τῆς προσευχῆς.

Ὥστε μάτην τινὲς πλανῶντες καὶ πλανώμενοι φωνασκοῦσιν ἐν τῇ δοξοσοφίᾳ αὐτῶν καὶ λέγουσιν, ὅτι ματαία ἐστὶν ἡ προσευχή, διότι δῆθεν πάντα τὰ ἐγκόσμια κυβερνῶνται κατὰ νόμους ἀμετατρέπτους καὶ ἀμεταβλήτους. Ἀλλ', ὦ ἀναπολόγητοι τῆς προσευχῆς πολέμιοι, μάθετε πρῶτον μὲν ὅτι ὁ Θεὸς ἡμῶν δὲν εἶνε ἀόριστός τις εἱμαρμένη, ὡς ἡ μυθώδης τῶν ἀρχαίων θεότης, ἀλλὰ Θεὸς προσωπικὸς καὶ παντοδύναμος, πρὸς ὃν οὐδεὶς νόμος ὑπάρχει ἀμετάβλητος, καὶ ἔπειτα ὅτι ἡμεῖς προσευχόμενοι δὲν ζητοῦμεν τὰ φυσικῶς ἀδύνατα, οἷον τὸ φῶς νὰ γένηται σκότος καὶ ὁ λίθος χρυσὸς ἢ ἄργυρος, καὶ ἐν γένει τοιαῦτα παράλογα αἰτήματα, ἀλλ' ὅσα ὡς πρὸς ἡμᾶς μὲν ἀμετάτρεπτα, ὡς πρὸς τὴν θείαν ὅμως παντοδυναμίαν δὲν εἶνε τοιαῦτα· καθὼς τὰ ἀμετάβλητα διὰ τοὺς ὑπηκόους ἐν τῇ πολιτείᾳ δὲν εἶνε τοιαῦτα καὶ διὰ τὴν νομοθετήσασαν αὐτὰ ἀνωτάτην ἐξουσίαν. Ὅθεν πλανᾶσθε οἱ τῆς προσευχῆς πολέμιοι, καὶ πλανώμενοι ἀγνοεῖτε ὅτι ἡ πάλη ὑμῶν αὕτη κατὰ τῆς προσευχῆς εἶνε δεινὸν ῥάπισμα οὐ μόνον κατὰ τῆς ἱστορίας ὅλων τῶν αἰώνων, ἀλλὰ καὶ τῆς ἐμφύτου, οὕτως εἰπεῖν, ἐνεργείας πάντων τῶν ἀνθρώπων. Ναί, καθ' ἅπαντας τοὺς αἰῶνας σύσσωμον τὸ ἀνθρώπινον γένος καὶ ὁμόθυμον πλέκει εὐχὰς καὶ ψαλμῳδίας, ἐγείρει ναοὺς καὶ ἐκκλησίας, ἀτενίζει μετὰ γλυκείας ἐλπίδος εἰς τὸν οὐρανόν, δοξολογεῖ, εὐχαριστεῖ, καὶ ἐπικαλεῖται τὸν τὰ πάντα δημιουργήσαντα καὶ κυβερνῶντα Θεὸν καὶ οὕτω στηλιτεύει τρόπον τινὰ τὰ σοφίσματα

τῶν δοξοσόφων ἐκείνων τῆς ἀπιστίας πνευμάτων. (Τὸ τέλος εἰς τὸ ἑπόμενον).

Ἐν Μόσχᾳ **Μιχαὴλ Ἀβαΐνης**
ἀρχιμανδρίτης

ΑΝΑΛΥΤΙΚΟΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΤΩΝ ΜΑΘΗΜΑΤΩΝ ΤΟΥ ΠΑΝΡΟΥΣ
ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ ΣΧΟΛΕΙΟΥ ΤΩΝ ΑΡΡΕΝΩΝ
ΚΑΤΑ ΤΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΑ ΝΟΜΟΣΧΕΔΙΑ

ΤΑΞΙΣ Α'.

Ἡ ὕπαρξις καὶ ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ.

Προσευχαί.

1. Ἐξεγερθέντες ἐκ τοῦ ὕπνου.
2. Κύριε Ἰησοῦ Χριστὲ ὁ προσδεξόμενος.
3. Φέγγονται πέντητες.

Ἱστορία, ὁμιλία, τροπάρια, κατήχησις

1. Ἱστορία τοῦ Ἰωσήφ.—«Ὅπου ζῆλος καὶ ἐριθεία, ἐκεῖ ἀκαταστασία καὶ πᾶν φαῦλον πρᾶγμα» (Ἰακωβ. 3, 16).—Φύλασσε ἀκαίρως καὶ ἄδικα ἐπιθύμησε» (Ψαλμ. 36, 37). — «Ἀγαπᾶτε τοὺς ἐχθροὺς ὑμῶν, εὐλογεῖτε τοὺς καταρωμένους ὑμᾶς, καλῶς ποιεῖτε τοῖς μισοῦντας ὑμᾶς» (Ματθ. 5, 44). — «Ἀγάπη ἐστὶν ἡ ἐντολὴ ἡ ἐμή, ἵνα ἀγαπᾶτε ἀλλήλους, καθὼς ἠγάπησα ὑμᾶς» (Ἰωάνν. 15, 12).—Σήμερον κρεμᾶται ἐπὶ ξύλου . . . (Δοξαστικόν).

ΤΑΞΙΣ Β'.

Ὁ Θεὸς πανταχοῦ παρών, εἷς, σοφός, ἅγιος, δίκαιος, ἀληθής, εὐσπλαγχνος.

Προσευχαί.

1. Πάτερ ἡμῶν ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς.
2. Εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρός.
3. Βασιλεῦ οὐρανέ.
4. Ἅγιος ὁ Θεός.

Ἱστορίαι, ὁμιλία, τροπάρια, κατήχησις, παραβολαί.

1. Ἡ κλῆσις τοῦ Ἀβραάμ. — «Πάντωνον τῷ Θεῷ καὶ ἐντελήφιτε σον» (Στρόζ. 3, 6).
2. Ἀβραὰμ καὶ Λώτ. — «Εὐφρανθήτω, εὐλογεῖ, καὶ ὁ Θεὸς τῆς εἰρήνης ἔσται μεθ' ἡμῶν» (Β'. Κορινθ. 13, 10).
3. Φιλοξενία τοῦ Ἀβραάμ. — «Τῆς φιλοξενίας μὴ ἐπιλανθάνεσθε» (Ἑβρ. 13, 1).
4. Ὁ γάμος τοῦ Ἰσαάκ. — «Ἐὐλογία πατρὸς στηρίζει οἴκους τέκνων, κατάρα δὲ μητρὸς ἐκριζοῖ θεμέλια» (Στρόζ 3, 9).
5. Ἰακὼβ καὶ Ἠσαῦ. — «Πάντες ὅσοι ἐν θέλητι θεοῦ ποιοῦσιν ἡμῖν οἱ ἄνθρωποι, οὕτω καὶ ἡμεῖς ποιεῖτε αὐτοῖς» (Ματθ. 7, 12).—«Ἀποθέμενοι τὸ ψεῦδος, λαλεῖτε ἀλήθειαν» (Ἐφεσ. 4, 25).
6. Ἡ γέννησις τοῦ Μωϋσέως.—«Ἐπὶ τῷ Θεῷ ἤλπισα· οὐ φοβηθήσομαι τί ποιήσει μοι ἄνθρωπος» (Ψαλμ. 55, 11). — «Οὐ φονεύσεις» (Ἔξοδ. 20, 15).
7. Λαβὶδ καὶ Γολιάθ. — «Κύριος ἐκπολεμεῖ τοῖς ἐχθροῖς σου τοῖς ἀντικείμενοις σοὶ δίδωμι χάριν» (Παροιμ. 3, 34). —«Εἰ ὁ Θεὸς μεθ' ἡμῶν, τίς καθ' ἡμῶν;» (Ρωμ. 8, 31).
8. Ἀβεσαλώμ. — «Ὀφθαλμὸν καταγελῶντα πατρὸς καὶ ἀτιμάζοντα γήρας μητρὸς ἐκκόψουσιν αὐτὸν κόρακες ἐκ τῶν φαράγγων καὶ καταφάγοισαν αὐτὸν νεοσσοὶ ἀετῶν» (Παροιμ. 24, 17).
9. Ἡ γέννησις τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ (ἀποστόλωψις).
10. Ἡ προσκύνησις τῶν μάγων. — «Ὁ Θεὸς πάντας ἀνθρώπους θέλει σωθῆναι καὶ εἰς ἐπίγνωσιν ἀληθείας ἐλθεῖν» (Α'. Τιμόθ. 2, 4). — «Φυλάσσει Κύριος πάντας τοὺς ἀγαπῶντας αὐτόν» (Ψαλμ. 144, 20).
11. Ὁ ἐν Κανᾷ γάμος. — «Χαίρειν μετὰ χαιρόντων καὶ κλαίειν μετὰ κλαιόντων» (Ῥωμ. 12, 15).
12. Ὁ εὐσπλαγχνος Σαμαρίτης. — «Μακάριοι οἱ ἐλεήμονες ὅτι αὐτοὶ ἐλεηθήσονται» (Ματθ. 5, 7).
13. Ἡ παραβολὴ τοῦ Τελώνου καὶ Φαρισαίου. — «Πᾶς ὁ ὑψῶν ἑαυτὸν ταπεινωθήσεται, ὁ δὲ ταπεινῶν ἑαυτὸν ὑψωθήσεται» (Λουκ. 18, 14).
14. Ἡ θεραπευτικὴ τοῦ Ἰησοῦ τῆς Ἱερουσαλὴμ εὐσπλαγχνία.—Τὴν κοινὴν ἀτιμοῦσιν πρὸ τοῦ καὶ πάθους πιστεύομεν . . . (ἀπολυτίκιον).
15. Ὁ μυστικὸς δεῖπνος. — «Ἐντολὴν καινὴν δίδωμι ὑμῖν, ἵνα ἀγαπᾶτε ἀλλήλους» (Ἰωάνν. 13, 14). —«Ἐγώ εἰμι ὁ ἄρτος τῆς ζωῆς· ὁ ἐρχόμενος πρὸς με οὐ πεινάσει, καὶ ὁ πιστεύων εἰς ἐμὲ οὐδέποτε διψήσει πώποτε» (Ἰωάνν. 6, 35).—Τοῦ δείπνου σου τοῦ μυστικοῦ . . . (τροπάριον).

ΑΛΗΘΕΙΑΙ

(Ἐκ τοῦ Ἰταλικοῦ, ὑπὸ Θ. ΚΟΝΤΗ).

Τὴν ὕπαρξιν τοῦ Θεοῦ μαρτυρεῖ ὄχι μόνον τὸ δόγμα, ἀλλὰ καὶ ἡ λογικὴ καὶ ἡ φύσις καὶ ἡ κοινὴ πίστις τοῦ ἀνθρωπίνου γένους.

*

«Ἐλεύνοι, οἵτινες δὲν παραδέχονται Θεόν, δὲν μοὶ ἐφάνησάν ποτε σπουδαῖοι ἄνθρωποι. Εἰς τοὺς ὀφθαλμούς μου εἰσὶν ὑπάρξεις . . . γεννηθεῖσαι, ἵνα ἀντιλέγωσι κατὰ τῆς ὑπάρξεως, ἵνα λέγωσιν ὄχι, ἔνθα ἡ κτίσις σύμπασα λέγει ναί . . . Ἀτοὶ δὲν μὲ σκανδαλίζουσιν, ἀλλὰ μὲ συγκινοῦσι· δὲν τοὺς μισῶ, ἀλλὰ τοὺς οἰκτείρω. Εἶναι τυφλοὶ τὴν ψυχήν.

ΛΑΜΑΡΤΙΝΟΣ.

*

Ἄνθρωπος μὴ παραδεχόμενος Θεὸν εἶνε παράφρων, ἄξιος δεσμῶν.

NEWTON.

*

Ὁ ζητῶν ν' ἀποσπάσῃ ἐκ τοῦ πνεύματος τῶν ἀνθρώπων τὴν περὶ Θεοῦ ἰδέαν ὡς καὶ τὴν τῆς ἀθανασίας τῆς ψυχῆς εἶνε τέρας ἀβλεπτερίας καὶ διαφθορᾶς.

ΜΑΞΙΜΙΛΙΑΝΟΣ ΡΟΒΕΣΠΙΕΡΟΣ.

*

Ἡ ὕπαρξις τοῦ Θεοῦ εἶνε πρᾶγμα βέβαιον καὶ καταφανές, ὅπως εἶνε βέβαιον καὶ καταφανὲς ὅτι αἱ γωνίαι τριγώνου τινὸς ἰσοπλεύρου εἰσὶν ἴσαι πρὸς ἀλλήλας.

LOCKE.

*

Ὁ Θεὸς ὑπάρχει· ἡμεῖς δὲν πρέπει οὔτε κἂν θέλομεν νὰ τὸ ἀποδείξωμεν· διότι τὸ νὰ πειράζωμεν αὐτὸν μᾶς φαίνεται βλασφημία, καθὼς καὶ τὸ ν' ἀρνηθῶμεν αὐτὸν ἀφροσύνη.

MAGGINI.

ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ
ΤΟΥ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ
ΙΕΡΟΣ ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ

Περὶ ἐγκρίσεως τοῦ κανονισμοῦ τοῦ ἐν Ἀθήναις ἐκκλησιαστικοῦ συλλόγου «Ἱεροῦ Συνδέσμου».

ΓΕΩΡΓΙΟΣ Α'.
ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

Προτείνει τοῦ ἡμετέρου ἐπὶ τῶν Ἐσωτερικῶν ὑπουργοῦ, ἐγκρίνομεν τὸν ἀπὸ 23 Ἰανουαρίου ἐ. Ἔ. ἐξ ἄρθρων 51 κανονισμὸν τοῦ ἐνταῦθα συσταθέντος ἐκκλησιαστικοῦ συλλόγου ὑπὸ τὴν ἐπωνυμίαν «Ἱερὸς Σύνδεσμος» καὶ ἐπικυροῦμεν τοὺς ἐν αὐτῷ ἐνδιαλαμβανομένους ὅρους.

Ὁ αὐτὸς ὑπουργὸς ἐκτελέσει τὸ παρὸν διάταγμα, δημοσιευθησόμενον διὰ τῆς «Ἐφημερίδος τῆς Κυβερνήσεως» μετὰ τοῦ ἐγκριθέντος κανονισμοῦ.

Ἐν Ἀθήναις, τῇ 16 Μαρτίου 189 .

ΓΕΩΡΓΙΟΣ

Ὁ Ὑπουργὸς τῶν Ἐσωτερικῶν
Σ. ΔΡΑΓΟΥΜΗΣ.

Συνίσταται ἐν Ἀθήναις ἐκκλησιαστικὸς σύλλογος «Ἱερὸς Σύνδεσμος» καλούμενος, οὗ ὑπόκειται τὸν σκοπὸν καὶ τὰ ἔργα ὁρίζει ὁ παρὼν κανονισμός.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α'.

Περὶ τοῦ σκοποῦ καὶ τῶν ἔργων τοῦ συλλόγου

1. Σκοπὸς τοῦ Ἱεροῦ Συνδέσμου ἐστί: α') ἡ στενωτέρα ἀδελφοποίησις καὶ ἕνωσις ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ πάντων τῶν μελῶν αὐτοῦ ἐν τῷ συνδέσμῳ τῆς ἀγάπης οὕτως, ὥστε νὰ ἀποτελῶσιν ἓν σῶμα κεφαλὴν ἔχον τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν, ὡς λέγει ὁ Θεῖος Ἀπόστολος· «Ὑμεῖς ἐστε σῶμα Χριστοῦ καὶ μέλη ἐκ μέρους» β') ἡ ὑποστήριξις τῆς Ὀρθοδόξου ἡμῶν θρησκείας κατά τε τὰ δόγματα καὶ τοὺς ἱεροὺς κανόνας· γ') ἡ ἐπιδίωξις καὶ βελτίωσις πάντων τῶν ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων, δι' ἅπαν τῶν κανονικῶν καὶ φυσικῶν μέσων πρὸς δόξαν τῆς ἐκκλησίας καὶ σωτηρίαν τῶν πιστῶν· καὶ δ') ἡ περίθαλψις τῶν πασχόντων ἐνδεῶν καὶ τῶν ἐν γήρατος ἀνιπάνων καταστάν, τῶν μελῶν τοῦ «Ἱεροῦ Συνδέσμου».

2. Ἔργον τοῦ Ἱεροῦ Συνδέσμου πρὸς ἐπίτευξιν τοῦ σκοποῦ αὐτοῦ ἔσται ἡ σκέψις, ἡ ἔρευνα καὶ ἡ ἀπόφασις περὶ τῶν ἐκάστοτε λητέων μέτρων ἐντὸς τῶν ὅρων τοῦ κανονικοῦ δικαίου· α') πρὸς τελειοτέραν ἀεὶ μόρφωσιν τοῦ κλήρου, πρὸς ἀξιοπρεπεστέραν αὐτοῦ συντήρησιν καὶ πρὸς ἀκριβῆ ἐκπλήρωσιν τῶν ὑψηλῶν ἐπ' αὐτοῦ καθηκόντων· β') πρὸς ἐκλογὴν κατάλληλον ὑποψηφίων διὰ τὸ ἱερὸν τῆς ἱερωσύνης ἀξίωμα, ἐπὶ εὐσεβείᾳ καὶ παιδείᾳ διακρινομένων· γ') πρὸς ἀπαγόρευσιν διὰ παντὸς μέσου ὑπεραρίθμων χειροτονιῶν, γινομένων δὲ μόνον τῶν ἀναγκαίων διὰ τὰς πνευματικὰς τῶν πιστῶν ἀνάγκας· δ') πρὸς τακτικὴν λειτουργίαν τοῦ εὐαγγελικοῦ κηρύγματος ἐν τοῖς ἱεροῖς ναοῖς ἐπὶ τὸ προσφορώτερον καὶ ἀποτελεσματικώτερον· ε') πρὸς τήρησιν τῶν ἑορτῶν, μάλιστα δὲ τῆς Κυριακῆς, διὰ τῆς ἀπαγορεύσεως τοῦ νὰ ἀνοίγωνται τὰ καταστήματα καθ' ὅλην τὴν ἡμέραν· ς') πρὸς βελτίωσιν τῆς ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς καὶ τῆς ἁγιογραφίας· ζ') πρὸς ἔκδοσιν ἱερῶν βιβλίων καὶ ἐκκλησιαστικῶν δημοσιευμάτων, πρὸς ἐπιτήρησιν καὶ ἔπιφρασιν τῶν ἐκδιδομένων τοιούτων καὶ πρὸς ἀπαγόρευσιν ἑτεροδιδασκαλιῶν· η') πρὸς εἰσαγωγὴν ἐν τοῖς ἱεροῖς ναοῖς τοῦ καθαροῦ κηροῦ· θ') πρὸς ῥύθμισιν τοῦ λειτουργικοῦ τῆς ὀρθοδόξου ἡμῶν ἐκκλησίας μέρους καὶ τῆς εὐταξίας ἐν ταῖς ἱεραῖς ἀκολουθίαις, καὶ ἐν γένει πρὸς πᾶσαν ἄλλην ὑπόθεσιν σχετιζομένην πρὸς τὰ ἐκκλησιαστικὰ πράγματα.

3. Διδασκαλία τακτικὴ πρὸς φωτισμὸν καὶ ἠθικὴν ἀνύψωσιν τοῦ πλήρους καὶ πάντων τῶν χριστιανῶν. Ἡ διδασκαλία ἔσται α') ἑρμηνεία τῆς Ἁγίας Γραφῆς· β') ἑρμηνεία τῆς Θείας λειτουργίας καὶ τῶν λοιπῶν μυστηρίων, καὶ γ') ἑρμηνεία τῶν ἱερῶν κανόνων καὶ ἐφαρμογὴ ἐν τῇ πράξει.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β'.

Περὶ τῶν μελῶν τοῦ Ἱεροῦ Συνδέσμου. Καθήκοντα καὶ δικαιώματα αὐτῶν.

4. Μέλη τοῦ «Ἱεροῦ Συνδέσμου» δύνανται νὰ γένωσι δικαιωματικῶς οἱ ἀνήκοντες εἰς ἕνα τῶν τριῶν βαθμῶν τῆς ἱερωσύνης, μετέχουσι δὲ οὗτοι ἅπαντες τῶν δικαιωμάτων καὶ καθηκόντων τοῦ συλλόγου.

5. Ἕκαστον μέλος καὶ πάντα ἁπαξ ὑποχρεοῦται νὰ ἐργάζωνται μετὰ προθυμίας ἀγαθῆς πρὸς ἐπίτευξιν πάντων τῶν ἐν τῇ 2 παραγράφῳ ἀναγραφομένων, ἰδίως δὲ ὀφείλουσι νὰ πολιτεύωνται ἁρμόζοντα πρὸς τὸ ἱερὸν αὐτῶν ἐπάγγελμα, ἔνθεν μὲν πρὸς δόξαν τῆς ἁγίας ἡμῶν θρησκείας, ἔνθεν δὲ πρὸς ἀγαθὸν παράδειγμα καὶ διδασκαλίαν τῶν χριστιανῶν.

6. Πᾶς κληρικὸς γενόμενος μέλος καταθέτει εἰς τὸ ταμεῖον τοῦ «Ἱεροῦ Συνδέσμου», ἅμα τῇ ἐγγραφῇ αὐτοῦ, δραχμὰς εἴκοσι πέντε· μένει δὲ εἰς τὴν προϋπάρχουσαν αὐτοῦ νὰ προσφέρῃ καὶ πλείονα.

7. Αἱ ἐτήσιαι συνδρομαὶ τῶν ἱδρυτῶν καὶ μετόχων δὲν δύνανται νὰ ὦσιν ὀλιγώτεραι τῶν δεκαπέντε δραχμῶν, κατατιθέμεναι ἐπὶ ἀποδείξει εἰς τὸ ταμεῖον ἑτησίως ἢ καθ' ἑξαμηνίαν.

8. Τὰ μέλη δικαιοῦνται εἰς τακτικὰ καὶ ἐπίτιμα, ἐπίτιμα δὲ ἀναγορεύονται ἐκ τῶν λαϊκῶν οἱ παρασχόντες τῷ «Ἱερῷ Συνδέσμῳ» ἀμφοτεραὶς ἐκδουλεύσεις, ἢ οἱ δυνάμενοι νὰ παράσχωσι τοιαύτας.

9. Πᾶν μέλος τοῦ «Ἱεροῦ Συνδέσμου» ἔχον ἀνάγκην συνδρομῆς καὶ περιθάλψεως, δικαιοῦται νὰ τύχῃ τοιαύτης· διότι ὁ ἔχων καθήκοντα δικαίως ἀποκτᾷ καὶ δικαιώματα· ἀποκτᾷ δὲ τὸ δικαίωμα τῆς περιθάλψεως μετὰ ἓν ἔτος ἀπὸ τῆς ἐγγραφῆς αὐτοῦ.

10. Ὁ δεόμενος περιθάλψεως ὑποβάλλει διεδικαιολογημένην αἴτησιν τῷ συμβουλίῳ τοῦ «Ἱεροῦ Συνδέσμου», καὶ ἀποφασίζεται ὑπ' αὐτοῦ ἡ κατάλληλος περίθαλψις τοῦ αἰτοῦντος, ἀναλόγως τῶν μέσων τοῦ ταμείου καὶ τῶν ἀναγκῶν τοῦ ἀναφερομένου.

11. Μετὰ πεντακτίαν ἀπὸ τῆς ἱδρύσεως τοῦ «Ἱεροῦ Συνδέσμου» καὶ ἀπὸ τῆς ἐγγραφῆς ἑκάστου μέλους, ἄρχεται ἡ διανομὴ τοῦ ἡμίσεως τῶν εἰσοδημάτων, μετὰ τὴν ἀφαίρεσιν τῶν περιθάλψεων, τοῖς ἱδρυταῖς καὶ μετόχοις, τιθεμένης οὕτω τῆς ἀρχῆς τῆς μισθοδοσίας τοῦ ἱεροῦ κλήρου, τὸ δὲ ἕτερον ἥμισυ τῶν εἰσοδημάτων προστίθεται εἰς τὸ κεφάλαιον μέχρι τοῦ τέλους τῆς δευτέρας πενταετίας, ὅτε ἀποφασισθήσονται τὰ περαιτέρω ὑπὸ γενικῆς τῶν ἱδρυτῶν καὶ μετόχων συνελεύσεως.

12. Εἰς τὰς χήρας ἢ τὰ ὀρφανὰ τῶν ἐγγάμων μελῶν τοῦ «Ἱεροῦ Συνδέσμου» χορηγεῖται τὸ ἥμισυ τοῦ ὅσου λαμβάνει ὁ μέτοχος, ἐὰν ὁ ἐγγραφεὶς ἐδήλωσε τοῦτο καὶ προσφέρῃ ἐτησίως τὴν ἀνάλογον συνδρομήν.

13. Πᾶν μέλος τακτικὸν παῦον ἢ ἀνστροποῦν νὰ καταβάλλῃ τὴν ἐτησίαν ἢ ἑξάμηνον καταβολὴν αὐτοῦ, ἀπόλλυσι τὰς προηγουμένας καταβολὰς καὶ διαγράφεται ἐκ τοῦ καταλόγου τῶν μετόχων τῇ ἀποφάσει τοῦ διοικητικοῦ συμβουλίου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'.

Περὶ διοικητικοῦ συμβουλίου.

14. Ὁ «Ἱερὸς Σύνδεσμος» ἔχει διοικητικὸν συμβούλιον, ὅπερ διεξάγει τὰς ὑποθέσεις αὐτοῦ τάς τε πνευματικὰς καὶ ὑλικάς. Καὶ πρόεδρος μὲν αὐτοῦ καὶ τοῦ ὅλου συλλόγου ἔσται διαρκῶς ὁ κατὰ καιροὺς μητροπολίτης Ἀθηνῶν, σύμβουλοι δὲ ἑκατὸν μέλη ἐκλεγόμενα ἀνὰ τριετίαν κατὰ τὴν δευτέραν Κυριακὴν τοῦ Ἰανουαρίου,

15. Τὸ συμβούλιον βουλεύεται καὶ ἀποφασίζει περὶ ὅλων τῶν ὑποθέσεων καὶ συμφερόντων τοῦ Ἱεροῦ Συνδέσμου· μεριμνᾷ διηνεκῶς περὶ τῶν ἀναγκῶν τοῦ ἱεροῦ κλήρου καὶ τῆς ἐκκλησίας, προμοτεῖ πρὸς θεραπείαν τῶν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ καὶ τῷ ἱερῷ κλήρῳ ἐλλείψεων· διαχειρίζεται πᾶσαν τὴν περιουσίαν τοῦ συλλόγου παρακατατίθεται αὐτὴν εἰς τὰς ἀσφαλεστέρας Τραπέζας· παρίσταται διὰ τοῦ προέδρου αὐτοῦ ἢ καὶ διὰ πληρεξουσίου πρὸ πάσης ἀρχῆς διοικητικῆς ἢ δικαστικῆς· πρυτανεύει καὶ δίγκτα δικαστικοὺς καὶ ἐξωδίκους συμβιβασμούς, καὶ ἐνεργεῖ, ὡς ἀντιπροσωπεῦον τὸν «Ἱερὸν Σύνδεσμον», εἰς πάσας τὰς πράξεις, αἵ τε τὰ ἄρθρα 96 καὶ 97 τῆς πολιτικῆς δικονομίας ἀπαιτοῦσιν εἰδικὴν πληρεξουσιότητα· μεριμνᾷ πρὸς ἐξεύρεσιν πόρων καὶ ἐγγραφὴν νέων μελῶν, καὶ ἐν γένει καταβάλλει πᾶσαν προσπάθειαν πρὸς πνευματικὴν καὶ ὑλικὴν βελτίωσιν τοῦ «Ἱεροῦ Συνδέσμου».

16. Ὁ πρόεδρος τοῦ συμβουλίου, μέλος ὢν τοῦ «Ἱεροῦ Συνδέσμου», ὑπάκουει εἰς πάσας τὰς ὑποχρεώσεις καὶ εἰς πάσας τὰς εὐθύνας τῶν ἄλλων τοῦ συλλόγου καὶ τοῦ συμβουλίου μελῶν.

17. Ὁ πρόεδρος, καὶ τοῦτον καλούμενον, ὁ ἀντιπρόεδρος, (ἐκλεγόμενος παρὰ τῶν συμβούλων), συγκαλεῖ τὸ διοικητικὸν συμβούλιον, διευθύνει τὰς συζητήσεις, διορίζει μετὰ τοῦ συμβουλίου τὰς ἰδιαιτέρας ἐπιτροπὰς ἐπὶ τῶν διαφόρων ἀντικειμένων, ἐπιτηρεῖ ἡθικῶν παραπτωμάτων, ὑπογράφει τὰ πρακτικὰ τῶν συνεδριάσεων, ὡς καὶ τὰ ἐξερχόμενα ἔγγραφα, συγκαλεῖ τὰς γενικὰς συνελεύσεις καὶ προεδρεύει αὐτῶν, καὶ ἐν γένει διευθύνει τὸν σύλλογον πρὸς ὃν ἐπιδιώκει σκοπόν.

18. Τὸ διοικητικὸν συμβούλιον συνέρχεται ἅπαξ τῆς ἑβδομάδος καθ' ὡρισμένην ἡμέραν καὶ ὥραν· ἀλλὰ καὶ ἐκτάκτως δύνατται νὰ συνέλθῃ, ἐὰν κληθῇ ὑπὸ τοῦ προέδρου, ἢ τῇ αἰτήσει τριῶν μελῶν αὐτοῦ.

19. Αἱ συνεδριάσεις τοῦ συμβουλίου εἶναι πλήρεις, ὅταν παρευρίσκωνται τὰ ἡμίση τῶν μελῶν αὐτοῦ πλέον ἑνός, συμπεριλαμβανομένου καὶ τοῦ προέδρου, αἱ δὲ ἀποφάσεις αὐτοῦ ἔχουσι κῦρος κατὰ πλειονοψηφίαν, ἰσοψηφίας δὲ τυχούσης, ὁ πρόεδρος φέρει τὴν νικῶσαν.

20. Εἰς πᾶσαν συνεδρίασιν τοῦ συμβουλίου πρὸ πάσης ἄλλης ἐργασίας ἀναγινώσκονται καὶ ἐπικυροῦνται τὰ πρακτικὰ τῆς προηγουμένης συνεδριάσεως καὶ ἐγκρίθέντα ὑπογράφονται παρά τε τοῦ προέδρου καὶ τοῦ γραμματέως.

21. Ὅταν μέλος τι τοῦ διοικητικοῦ συμβουλίου προσκαλούμενον δὶς παρευρεθῇ εἰς τρεῖς κατὰ συνέχειαν συνεδριάσεις ἀδικαιολογήτως, ἢ ὅτιν παραιτηθῇ ἢ ἐκλείψῃ, προσκαλεῖται ὑπὸ τοῦ προέδρου εἰς τὴν κενὴν θέσιν ὡς τακτικὸν μέλος ὁ πρῶτος ἐκ τῶν τεσσάρων κατὰ τὴν ἐκλογὴν ἐπιλαχόντων.

22. Τὸ διοικητικὸν συμβούλιον μετὰ τὴν ἐκλογήν του διαιρεῖται εἰς ἐπιτροπὰς ἀναλόγως τῆς ἰδιοσύστατος τῶν συμβούλων καὶ τῶν ἀναγκῶν τοῦ «Ἱεροῦ Συνδέσμου».

23. Ἵνα ἐκλεχθῇ τις ἐκ τῶν μελῶν τοῦ «Ἱεροῦ Συνδέσμου» μέλος τοῦ διοικητικοῦ συμβουλίου, δέον νὰ ἔχῃ τὰ ἑξῆς προσόντα· α') νὰ ἦναι ἐγγεγραμμένος ἐν τῷ μητρῴῳ πρὸ τριετίας (ἐξαιροῦνται οἱ ἱδρυταί, οἵτινες κατὰ τὴν πρώτην ἐκλογὴν τοῦ συμβουλίου κέκτηνται τὸ δικαίωμα τοῦ ἐκλέγεσθαι), καὶ μηδέποτε καθυστερήσας τὴν ἑαυτοῦ συνδρομήν· β') νὰ ἦναι κάτοχος ἀνωτέρας μορφώσεως καὶ διαμένων ἐν Ἀθήναις ἢ ἐν Πειραιεῖ, καὶ γ') νὰ διακρίνεται ἐπὶ εὐσεβείᾳ καὶ ζήλῳ ὑπὲρ τῶν συμφερόντων τοῦ «Ἱεροῦ Συνδέσμου».

24. Τρεῖς μῆνας πρὸ τῆς λήξεως τῆς τριετοῦς τοῦ διοικητικοῦ συμβουλίου ἐκφοράς καλοῦνται ὑπὸ τοῦ

προέδρου πάντα τὰ μέλη τοῦ συλλόγου εἰς γενικὴν συνέλευσιν, πρὸς ἣν ὑποβάλλεται ἔκθεσις γενομένη παρ' ἑνὸς τῶν συμβούλων, ἐκθέτουσα τήν τε πνευματικὴν καὶ ὑλικὴν πρόοδον τοῦ συλλόγου· εἶτα μετὰ κατάλληλον προσευχὴν γίνεται ἡ ἐκλογὴ τοῦ νέου συμβουλίου διὰ ψηφοδελτίων, εἰς ὃ ἕκαστος τῶν μετόχων γράφει ἀκτὼ ὀνόματα ἐκ τῶν ἐχόντων τὰ ἐν τῇ 23 παραγράφῳ ἀναφερόμενα προσόντα.

25. Τὰ τέως μέλη τοῦ συμβουλίου ἐκλέγονται καὶ αὖθις, ἐὰν συγκάνωσι τῆς ἐπιδοκιμασίας τῶν μετόχων τοῦ «Ἱεροῦ Συνδέσμου».

26. Πρὸς καταμέτρησιν τῶν ψηφοδελτίων καὶ ἐξέλεγξιν τῆς ἐκλογῆς τοῦ συμβουλίου ἐκλέγεται πρότερον τριμελὴς ἐπιτροπὴ ὑπὸ τὴν προεδρείαν τοῦ Μητροπολίτου.

27. Ἐν περιπτώσει ἰσοψηφίας ἀναδεικνύεται σύμβουλος ὁ διὰ κλήρου ἐπιτυχών.

28. Ταμίας τοῦ «Ἱεροῦ Συνδέσμου» ἐκλέγεται ὑπὸ τοῦ συμβουλίου εἰς τῶν συμβούλων, ὅστις κρατεῖ τὸ ταμεῖον, ἐνεργεῖ τὰς εἰσπράξεις διὰ διπλοτύπων ἀποδείξεων ὑπογραφομένων παρ' αὐτοῦ, ἐκτελεῖ τὰς πληρωμὰς ἐπὶ τῇ βάσει ἐνταλμάτων τοῦ προέδρου, καὶ καταθέτει τὰ εἰσπραττόμενα χρήματα ἔν τινι τῶν ἐν Ἀθήναις τραπεζῶν, ἢ διαθέτει ταῦτα πρὸς ἀγορὰν διαφόρων ὁμολογιῶν. Ἐκτελεῖ δὲ ταῦτα πάντα ὑπὸ τὸν ἔλεγχον καὶ τὴν ἐποπτείαν τοῦ τε προέδρου καὶ τῶν λοιπῶν μελῶν τοῦ συμβουλίου· ὑποβάλλει δὲ συνάμα ἐν καιρῷ διὰ τοῦ α γραμματέως εἰς τὴν γενικὴν συνέλευσιν ἔκθεσιν περὶ τῆς καταστάσεως τοῦ ταμείου.

29. Πρῶτος γραμματεὺς διορίζεται ὑπὸ τοῦ προέδρου ὁ ἐκ τῶν μελῶν τοῦ συμβουλίου ἔχων τὴν ἀπαιτουμένην ἱκανότητα, ὅστις τηρεῖ τὴν ἀλληλογραφίαν τοῦ συλλόγου, συντάσσει καὶ ἀναγινώσκει τὰ πρακτικὰ ἐν τῇ ἑπομένῃ συνεδριάσει, ἐγκριθέντα δὲ προσυπογράφει μετὰ τοῦ προέδρου, ὅστις τὰ ἀρχεῖα καὶ ἐγγράφει τὰ μέλη ἐν τῷ μητρῴῳ, συντάσσει καὶ ὑποβάλλει εἰς τὴν γενικὴν συνέλευσιν τὰς ἐργασίας τοῦ συμβουλίου. Κωλυομένου δὲ τοῦ α γραμματέως, ἀναπληροῖ αὐτὸν ὁ β', ὅστις δύναται νὰ προσληφθῇ καὶ ἐκ τῶν μελῶν τοῦ συλλόγου.

30. Πάντα τὰ μέλη τοῦ διοικητικοῦ συμβουλίου ὑπηρετοῦσι δωρεάν.

31. Οἱ τίτλοι τῆς περιουσίας τοῦ «Ἱεροῦ Συνδέσμου» ἢ κατατίθενται εἰς τὴν Τράπεζαν ἐπὶ ἀποδείξει, ἢ εἰς ἰδιαίτερον ἐπὶ τούτῳ ταμεῖον, εὑρισκόμενον ἐν τῇ Μητροπόλει, ἐκ τῶν κλειδῶν τοῦ ὑποίου κρατεῖ τὸ μὲν ἐσωτερικὸν ὁ ταμίας, τὸ δὲ ἐξωτερικὸν ὁ πρόεδρος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ'.

Πόροι τοῦ Ἱεροῦ Συνδέσμου.

32. Πόροι τοῦ ταμείου τοῦ «Ἱεροῦ Συνδέσμου» ἔσονται οἱ ἑξῆς· α') αἱ ἐγγραφαὶ τῶν ἱδρυτῶν καὶ μετόχων, αἵτινες εἰσὶν ἄνω τῶν εἴκοσι πέντε δραχμῶν, β') αἱ ἐτήσιαι συνδρομαὶ τῶν μελῶν τοῦ συλλόγου, γ') αἱ ἑκούσιαι συνδρομαὶ τῶν ἱερῶν μονῶν καὶ ἄλλων εὐσεβῶν χριστιανῶν, δ') αἱ συνεισφοραὶ τῶν εὐπόρων οἰκογενειῶν, τὰ κληροδοτήματα καὶ αἱ δωρεαὶ τῶν ὁμογενῶν, παρ' ὧν ὁ ἀρθόδοξος κλῆρος πολλὰ προσδοκᾷ, ε') αἱ ἐκ τῶν κιβωτίων τοῦ ἐλέους, ἅτινα, φέροντα τὴν ἐπιγραφὴν τοῦ συλλόγου, κατὰ πᾶσαν ἑορτὴν δέον νὰ περιάγωνται καθ' ἅπαντας τοὺς ἐνοριακοὺς ναούς, ς') τὰ ἐτήσια βοηθήματα τῆς Σ. Κυβερνήσεως καὶ τῶν δημοτικῶν καὶ ἐκκλησιαστικῶν συμβουλίων, καὶ ζ') πᾶς χειροτονούμενος ἀρχιερεύς, πρεσβύτερος καὶ διάκονος ἐν Ἀθήναις προσφέρει ἀνάλογον τῶν δυνάμεων αὐτοῦ χρηματικὸν βαθήμα, ἀναγραφόμενος ἐντεῦθεν καὶ εἰς τὸ βιβλίον τῶν μετόχων. Ἀλλὰ καὶ ἐξ ἄλλων πόρων ἐν τῇ μέλλοντι ἐξευρεθησομένων.

33. Οἱ δωρούμενοι τῷ «Ἱερῷ Συνδέσμῳ» πεντακοσίας δραχμὰς ἀναγράφονται ὑπὸ τοῦ συμβουλίου δωρηταί, οἱ δωρούμενοι χιλίας ἀναγράφονται εὐεργέται, καὶ οἱ δωρούμενοι πλέον τῶν χιλίων μεγάλοι εὐεργέται.

35. Τὰ εὐσεβῆ ὀνόματα τῶν δωρητῶν, εὐεργετῶν καὶ μεγάλων εὐεργετῶν ἀναγράφονται ἐν καιρῷ τῷ προσήκοντι ἐπὶ μαρμαρίνων στηλῶν, τεθησομένων ἐν τῇ αἰθούσῃ τοῦ συμβουλίου τοῦ συλλόγου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε'.

Γενικαὶ διατάξεις,

35. Ὁ «Ἱερὸς Σύνδεσμος» ἐκδίδωσι ἐκκλησιαστικὸν περιοδικὸν σκοποῦν τὴν ὑπεράσπισιν τῶν συμφερόντων τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ κλήρου καὶ τὴν διάδοσιν τῶν ὀρθοδόξων ἀληθειῶν.

36. Τὸ ἐκκλησιαστικὸν τοῦτο περιοδικὸν διευθύνεται ὑπὸ τριμελοῦς ἐπιτροπῆς συνισταμένης ἐκ τοῦ προέδρου, τοῦ διευθυντοῦ καὶ τοῦ ἀρχισυντάκτου, οὓς ἐκλέγει αὐτὸς ὁ πρόεδρος.

37. Αἱ συνδρομαὶ τοῦ περιοδικοῦ χρησιμεύουσιν εἰς συντήρησιν καὶ ἀνάπτυξιν αὐτοῦ καὶ εἰς ἀμοιβὴν τοῦ παρ' αὐτῷ ἐργαζομένου προσωπικοῦ, τὸ δὲ περίσσευμα τίθεται εἰς τὸ κοινὸν ταμεῖον τοῦ «Ἱεροῦ Συνδέσμου».

38. Ἐκτὸς τοῦ τακτικοῦ περιοδικοῦ, καὶ ἄλλα τοῦ αὐτοῦ εἴδους ἔργα δύναται, τῶν μέσων ἐπιτρεπόντων, νὰ ἐκδίδῃ ὁ «Ἱερὸς Σύνδεσμος» πρὸς διάδοσιν τῶν ἀληθειῶν τῆς ὀρθοδόξου πίστεως.

Ὁ «Ἱερὸς Σύνδεσμος» ἔχει σφραγῖδα, ἐν τῷ μέσῳ ἔχουσαν ἄγκυραν μετὰ τοῦ τιμίου Σταυροῦ συνδεδεμένην καὶ πέριξ τὰς λέξεις: «Κληρικὸν Ἱερὸς Σύνδεσμος», καὶ τὸ ἔτος τῆς ἱδρύσεως.

40. Ἡ σφραγὶς μένει διαρκῶς παρὰ τῷ προέδρῳ, διὰ ταύτης δὲ σφραγίζονται πάντα τὰ ἐκ τοῦ γραφείου ἐξερχόμενα ἔγγραφα καὶ ἀποδείξεις.

41. Εἰς πᾶσαν γενικὴν συνέλευσιν, καθ' ἣν πρόκειται περὶ ἐκλογῆς νέου διοικητικοῦ συμβουλίου ἢ ἄλλων σπουδαίων ἀντικειμένων, δέον ἵνα ὦσι παρόντα τὰ ἡμίση πλέον ἑνὸς τῶν ἐν Ἀττικῇ μελῶν τοῦ «Ἱεροῦ Συνδέσμου».

Ἕκαστον τῶν μελῶν τοῦ Συλλόγου δύναται νὰ προτείνῃ διαφόρους προτάσεις σκοπὸν ἐχούσας τὴν πρόοδον τοῦ «Ἱεροῦ Συνδέσμου», αἵτινες συζητούμεναι καὶ γινόμεναι ἀποδεκταὶ λαμβάνονται ὑπ' ὄψιν.

43. Ἡ γενικὴ συνέλευσις τῶν μελῶν τοῦ συλλόγου δύναται νὰ ἐκλέγῃ κατὰ πλειονοψηφίαν τριμελῆ ἐπιτροπήν, ἵνα ἐξελέγχῃ τὴν διαχείρισιν τοῦ διοικητικοῦ συμβουλίου, ὅπερ ὀφείλει νὰ παρέχῃ πᾶσαν ζητουμένην πληροφορίαν τῇ εἰρημένῃ τριμελεῖ ἐπιτροπῇ, ὡς καὶ τὰ βιβλία τῆς διαχειρίσεως. Εἰς τὴν ἐκλογὴν τῆς ἐξελεγκτικῆς ταύτης ἐπιτροπῆς δὲν λαμβάνουσι μέρος τὰ μέλη τοῦ διοικητικοῦ συμβουλίου, ἡ δὲ ἐξέλεγξις τῆς διαχειρίσεως δέον νὰ διαπεραιῶται ἐντὸς δεκαπέντε ἡμερῶν.

44. Πᾶσα ἀνακαλυπτομένη ἔλλειψις ἐπιβαρύνουσα τοὺς αἰτίους καὶ προκαλοῦσα κατ' αὐτῶν τὰ κατάλληλα ἔνδικα μέτρα, ἀφαιρεῖ καὶ τὸ δικαίωμα τοῦ ἐκλέγεσθαι ὡς μέλος τοῦ Δ. συμβουλίου.

45. Ἐν ἀνάγκῃ τὸ συμβούλιον διορίζει εἰς τὰς διαφόρους ἐπισκοπικὰς περιφερείας ὑποεπιτροπὰς διὰ τὰ συμφέροντα τοῦ «Ἱεροῦ Συνδέσμου».

46. Ὁ «Ἱερὸς Σύνδεσμος» δύναται νὰ συνεργάζηται καὶ μετὰ παντὸς ἄλλου σωματείου ἐνεργοῦντος ὑπὲρ τῶν χριστιανικῶν ἀρχῶν.

47. Τὴν τρίτην Κυριακὴν τοῦ Ἰανουαρίου ἑκάστου

ἔτους τελεῖται ἐπίσημος ἱερουργία ἐν τῷ Μητροπολικῷ ναῷ παρὰ τοῦ προέδρου μετὰ πολλῶν ἱερέων καὶ ἱεροδιακόνων, καθ' ἣν μνημονεύονται ὀνομαστὶ τὰ εὐσεβῆ ὀνόματα τῶν μεγάλων εὐεργετῶν, καὶ τῶν δωρητῶν, καὶ ἐκφωνεῖται ὁ κατάλληλος λόγος.

48. Ἐάν τις τῶν εὐσεβῶν χριστιανῶν καταλίπῃ διὰ διαθήκης σημαντικὰν χρηματικὴν ποσόν, τελεῖται ὑπὲρ αὐτοῦ κατ' ἔτος ἐν ὡρισμένῃ ὑπὸ τοῦ Μητροπολίτου ἡμέρᾳ μνημόσυνον καθ' ὅλους τοὺς ἐνοριακοὺς ναοὺς Ἀθηνῶν καὶ Πειραιῶς.

49. Ἡ πρὸς διδασκαλίαν τῶν μελῶν τοῦ συλλόγου ἡμέρα ὁρισθήσεται ὑπὸ τοῦ προέδρου τοῦ «Ἱεροῦ Συνδέσμου».

50. Ἐὰν τὰ δύο τρίτα τῶν μελῶν τῆς γενικῆς συνελεύσεως ἀπαιτήσωσι τὴν προσθήκην ἢ τροποποίησιν ἄρθρων τινῶν, ἐπιτρέπεται τοῦτο μετὰ τριετίαν.

51. Ὁ παρὼν κανονισμὸς ὑποβληθήσεται πρὸς ἔγκρισιν τῇ Σεβαστῇ Κυβερνήσει.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 23 Ἰανουαρίου 1890.

† Ὁ Ἀθηνῶν ΓΕΡΜΑΝΟΣ

ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΗ ΚΙΝΗΣΙΣ

Συνεκτίμα ἀλληλογραφίας διαπιστώσεως μεταξὺ τῆς ἱερᾶς Συνόδου καὶ τοῦ ὑπουργείου τῶν ἐκκλησιαστικῶν περὶ ἐπιτροπῆς ἢ μετάθεσις τῶν ἀρχιερέων τῇ αἰτήσει των καὶ κοινῇ συνεννοήσει.

— Ἐξ γνωστὸν ἐν τῶν μεταξὺ τῆς Ὀθωμανικῆς κυβερνήσεως καὶ τῶν ἡμετέρων Πατριαρχείων ἐκκρεμῶν ζητημάτων ἦτο καὶ τὸ τῆς εἰσπράξεως φόρου ἐπιτηδεύματος παρὰ τῶν ἑλλήνων διδασκάλων. Τὸ ζήτημα τοῦτο ἐλύθη δι' οὐσιαστικοῦ διευτέρυσεως ἐπιλλάσσοντος παντὸς φόρου τοὺς διδασκάλους, πλὴν ἐκείνων οἵτινες μετέχουσι τοῦ ἐν τῷ διδασκαλικῷ καὶ ἕτερον ἐπάγγελμα.

— Ὑπάρχει ἐν Πετρουπόλει ἑταιρεία ἀγαθοεργός, ἧς πρόεδρος εἶνε ὁ κόμης Ἰγνάτιεφ. Κατὰ τὰς ἐνώπιον τῆς συνελεύσεως δηλώσεις αὐτοῦ ἡ ἑταιρία ὑποστηριζομένη ὑπὸ τοῦ Ῥωσσικοῦ κλήρου συνέλεξε 232 χιλ. ῥούβλια ἐξ αὐτῶν εἰς τὸν μητροπολίτην Μικροβουνίου κ. Μητροφάνην διεβιβάσθησαν κατὰ διανομὴν εἰς τοὺς πτωχοὺς 160 χιλ., εἰς τὸν τῆς Σερβίας μητροπολίτην κ. Μιχαὴλ 40 χιλ., εἰς δὲ τὴν Γαλλικὴν 24 χιλ.

— Ὑπὸ τὸν μακαριώτατον ἀρχιεπίσκοπον πάσης Κύπρου κ. Σωφρόνιον, ἱδρυόντα ἐν τῇ πρωτευούσῃ τῆς νήσου Λευκωσίᾳ, ὑπάγονται τρεῖς ἄλλαι ἀρχιεπισκοπαί, ἡ τῆς Πάφου, τῆς Κυρηνείας καὶ τοῦ Κιτίου· τὸ χρέος δὲ τῶν 950 λιρῶν, περὶ οὗ ἐγράφομεν ἐν τῷ 45 φύλλῳ, ἀνήκει εἰς τὴν μητρόπολιν Κιτίου καὶ οὐχὶ εἰς τὴν κεντρικὴν ἀρχιεπισκοπήν, ἥτις οὐδὲν ἔχει χρέος.

— Ἐν Σκόδρᾳ τῆς Ἀλβανίας ὑπάρχει ἐκκλησία καὶ κοινότης ὀρθοδόξων στερουμένων καὶ ζητούντων πρὸ πολλοῦ ἱερέα. Τοιοῦτος ἐστάλη ὑπὸ τοῦ ἡμετέρου οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, ἀλλὰ μεγάλα παρεμβάλλονται σκάνδαλα εἰς τὴν ἐγκατάστασιν αὐτοῦ. Οἱ ἐκεῖ καθολικοὶ ἱερεῖς, οἱ Ἰησουῖται καὶ οἱ ἄλλοι ἱεραπόστολοι, ὑποστηριζόμενοι ὑπὸ τῆς Αὐστρίας καὶ Ἰταλίας καὶ ἔχοντες ἐκατομμύριον ἐκ τῶν ἀφθόνων, παρεμβάλλουσι πάντοτε μυρία προσκόμματα σκοπὸν προτιθέμενοι νὰ ἐξουνωτώσωσι τοὺς ὀρθοδόξους.

— Ὁ κ. Δ. Θερειανὸς εἰς τὸ ἐξαίσιον τρίτομον αὐτοῦ πόνημα περὶ Ἰδιαιτέρου Κεφ. ἐν σελ. τοῦ Α', τομ. 73—75 ἐκφράζεται περὶ Ἰωάννη τοῦ Βρυεννίου ἐκφάσεντος ἐπὶ τῆς βασιλείας Μανουὴλ τοῦ Παλαιολόγου, 1391—1425, οὗ ἦτο ἐπιστήθιος φίλος, μετὰ περιφρονήσεως. Ἰδίως κατεφρονεῖτο τὸ πεφιλοδόξημα μυστικόν, ὅπερ ἐπιστεύετο ὅτι κατεῖχεν ὁ Βρυέννιος, περὶ ἑνώσεως τῶν ἐκκλησιῶν. Τοῦ Βρυεννίου τούτου ὑπεμνημονεύεται διὰ ἀπαυδαίας πρεσβευτείας αὐτοῦ ἐν τῇ «Νέᾳ Ἡρέᾳ» Τεργέστης, ἐν. 802, ὁ ἀρχιεπίσκοπος πρώην Πατρῶν κ. Νικηφόρος Καλογερᾶς. Διὰ τῶν ἐρευνῶν τῶν ἀπαιδῶν περὶ τῶν αἰτίων τῆς πτώσεως τῆς Κωνσταντινουπόλεως ποιεῖται ἐν Μόσχᾳ διατριβὴν ἐπὶ τούτῳ, ὁ λόγος τῆς ἐκλησίας ἡμῶν ἱεράρχης ἀνεκάλυψεν, ὅτι τὸ μυστικὸν τοῦ Βρυεννίου ἦτο πολιτικὸν τέχνασμα ἐκβαλλόμενον ὑπὸ τῶν τότε περιστάσεων, καὶ ὅτι ἰδίως ὁ κ. Θερειανὸς ὑπεστηρίξ τοῦτον τὸν ἐπεξίως μεταξὺ τῶν ἀνεχόντων τοῦ τόσον τιμωμένου καὶ φημιζομένου Βρυεννίου.

— Ἡ πτῶσις Ῥώσσων πρωκαταγιῶν εἰς Ἰεροσόλυμα ὑπῆρξε κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο μεγάλη κατὰ τὰς ἐκεῖθεν εἰδήσεις.

— Οἱ καθολικοὶ ἐν Βιεννῇ ἔλαβον παρὰ τοῦ πρίγκηπος ἀντιβασιλέως τὸ δικαίωμα τοῦ νὰ ἀποκλίσωσιν ἰδίαν θρησκευτικὴν κοινότητα.

— Ἐν Ἀμφίσσῃ τῆς Ἑλλάδος, πόλει ἐχούσῃ περὶ τὰς 60 χιλ. κατοίκους, ὑπάρχει καθολικὸν κοινοβιάριον. Εἰς τῶν καθηγητῶν τοῦ κοινοβιαρίου τούτου, ὁ κ. Jule de Kermaret ἀνέλαβε τὸ σχέδιον νὰ ἱδρύσῃ σύλλογον ἐκ καθολικῶν βοιωτῶν μεταξὺ τῶν χριστιανῶν τῶν ἄλλων δογμάτων πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦ νὰ ἀσφαλισθῶσι καὶ ἐπιτυχθῶσι αὐτοῖς καὶ ὑφάνσεις αἱ ὑφαὶ τῆς εἰς μίαν κοίμησιν ἑνώσεως πάντων τῶν ἐκλησιῶν.

— Ὁ ἱεραπόστολος κ. Γεράσιμος Κυκκώτης, πτυχιοῦχος τῆς ἐν Χάλκῃ Θεολογικῆς σχολῆς, ἀποδείξας ἤδη ἐν Γενεύῃ, ἐξέδωκεν ἐγγράφον περὶ ἑνώσεως ἐν μεταφράσει τοῦ ἐπὶ τῆς ἐπιγραφῆς «Ὁ Ὀρθόδοξος Πατὴρ» συγγράμματος τοῦ M. Kruse Naville, ἔκδοσις, ἐκ 320 σελίδων, τιμῶν φρ. 5. Ὁ ὀλίγον τὰ ἐγγραφῆ συνδρομητὴς δύναται νὰ δηλώσῃ ταῦτα τῷ ἐκδότῃ δι' ἐπιστολῆς του μὲ τὴν ἑξῆς ἐπιγραφήν: Gerassimos I Kykkotis, 3, rue du Conseil Général, Genève (Suisse).

— Ὁ Ἰουδαϊσμὸς ἐνίσχυσεν ἤδη ἐπισήμως ἐν Ἑλλάδι. Οἱ Ἰουδαῖοι ἔχουσι διαφυλάξει τὴν ἑαυτῶν κοινότητας κατὰ τὰς ἀρχαίας αὐτῶν παραδόσεις. Τὸ ἐνδόξοτον συνέδριον αὐτῶν ἱδρύεται ἐν Πειραιεῖ, προεδρεύεται δ' αὐτοῦ ὁ Μιχαὴλ Ῥάκιλδ. Ἐν τῇ μεγαλοπόλει τιμᾶται ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Νίκης ἔχουσιν ἱδρύσει καὶ ἴδιον ναόν. Ἐν τῷ ναῷ τούτῳ ἐγένετο ἐφέτος ἡ τελετὴ τῆς ἐγκαθιδρύσεως τοῦ νέου ἀρχιραββίνου Ἰακὼβ Κὲν μετὰ πολλῆς πομπῆς, παρισταμένων τῶν ἑβραίων τοῦ Βαρδά, τῆς Λίλλης, τοῦ Λνὸν καὶ τοῦ Ναντά, ἐν μέσῳ μουσικῆς ψαλτικῆς καὶ ὀργανικῆς, ἐν ᾗ προεξῆρχε τὸ ἑπτάφωνον ψαλτήριον, καὶ ἐν μέσῳ πολλῆς ἀφθονίας τῶν ἐπισημοτέρων Ἰουδαίων τῶν Παρισίων καὶ τῶν ἄλλων συνδρομόντων. Ἐπὶ τῇ εἰσόδῳ τοῦ ἀρχιραββίνου χορὸς παίδων ἔψαλλε τὸ εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι Κυρίου, καθεσθέντα δ' αὐτὸν ἐπὶ τοῦ θρόνου προσεφώνησεν ὁ πρόεδρος τοῦ συνεδρίου Ῥάκιλδ. Τὸν λόγον ἔλαβε τότε ὁ ἀρχιραββίνος, ἀναφερόμενος τὴν ἀπὸ ἑαυτὸν ἔτων κατάστασιν τοῦ Ἰουδαϊσμοῦ ἐν Ἑλλάδι. Ἐν τῇ τελετῇ ταύτῃ τὴν γαλλικὴν κυβέρνησιν ἐξεπροσώπει ὁ κ. Λουμπαίη, διευθυντὴς τῶν θρησκευτικῶν ἐπουδίων.

Τέκτοις Α. Καλλιφάκη καὶ Ν. Τριανταφύλλου
— Κάτωθι τοῦ Δημοχρίου. —